

číslo vydání

5
2019

UNITÁŘSKÁ MOZAIKA

TÉMA ČÍSLA:
DARMO
JAZYK
PRACUJE,
KDYŽ SE
NEMODLÍ
SRDCE

OBSAH

ÚVODEM

S VYLOUČENÍM STRESU

Josef Musil

4-5

MOJI MILÍ!

Sofia Pavala

6-7

INSPIRATIVNÍ SLOVA

DOKONALÉ NÁBOŽENSTVÍ?

Luděk Pivoňka

8-9

TÉMA - DARMO JAZYK PRACUJE, KDYŽ SE NEMODLÍ SRDCE

DARMO JAZYK PRACUJE, KDYŽ SE NEMODLÍ SRDCE

Sofia Pavala

10-11

ŘEČ JAZYKA A ŘEČ SRDCE

Libuše Herinková

12-15

SI COR NON ORAT, IN VANUM LINGUA LABORAT

Hana Kupková

16-18

ZNOVU A ZNOVU ROZEZNÍVAT MODLITBY

Eva Malátová

19-21

SKUTKEM, NE POUZE JAZYKEM

Radovan Lovčí

22-26

MOJE UNITARIE

Josef Musil

27-37

ČTENÍ NA POKRAČOVÁNÍ

POEMA O MIGUELU SERVETOVÍ

(V Unitářské mozaice třetí pokračování)

Josef Musil

38-61

NA PAMÁTKU UNITÁŘE VLADIMÍRA ŠVANDY

ŽIVOTOPIS MÉHO OTCE

Marek Švanda

62-63

VZPOMÍNKY NA SETKÁ(VÁ)NÍ S VLÁDOU ŠVANDOU

Radovan Lovčf

64-69

NA PAMÁTKU UNITÁŘKY JAROSLAVY DITTRICHOVÉ

VZPOMÍNKA NA JARKU DITTRICHOVOU

Radovan Lovčf

70-73

CO NÁS POTĚŠILO

STOLETÝ OBČAN MĚL NA CHODOVSKÉ TVRZI UPŘÍMNOU RADOST

Sofia Pavala

74-76

SLAVNOST POHLEDEM ZPRAVODAJE LIBERECKÉ OBCE UNITÁŘŮ

Jan Šrajer

77-78

POEZIE

PŘÍLIŠ MALÝ ČLOVĚK

František Kostlán

79

S VYLOUČENÍM STRESU

Josef Musil

„Pepo, příští týden už ten text fakt dodám, slibuju.“ — „Neslibuj, dej tomu volnost. Až budeš mít čas, náladu a správné myšlenky, napiš a pošli.“

Takhle nějak probíhala komunikace s autory tohoto čísla v roce 2018. Jak jste si jistě všimli, milí čtenáři, některé naše dopisovatele tížila redakční uzávěrka, mě nevyjímaje. Mohu vám jako profesionál prozradit, že uzávěrka bývá pro autora totéž co kletba. Pisatel ji musí stůj co stůj zlomit, aby neohrozil vydání novin. A ještě vytvořit dílo, za něž se nebude stydět.

Jsou dokonce jedinci, kteří se na takové kletby těší. „Nejlepší inspirace je termín,“ prozradil slavný Duke Ellington, když se ho ptali, kam chodí na svoje hudební nápady. Ne každému to ale vyhovuje jako Ellingtonovi. Pro běžného autora představuje inspirace termínem spoustu stresu a ten mu ještě zákeřně ujídá tvůrčí síly.

Proč by se měli stresovat dopisovatelé Unitářské mozaiky? Jednak nejsou profesionálními autory a jednak si náš časopis vydáváme, kdy chceme. Zakládali jsme ho s posláním přinášet radost a duchovní poznání, a ne abychom pobíhali se stopkami okolo našich přispěvatelů.

A tak jsme si tentokrát dopřáli svobody, o níž se může autorům jiných literárních projektů jen zdát — svobody dodání textů. Jinak řečeno: zrušili jsme uzávěrku. Tím se přihodilo, že někdo zaslal do redakce svůj příspěvek hned druhý den po vyhlášení tématu čísla, a někdo až skoro za rok. No a co? Hlavně že se texty urodily. Příroda také nemá žádné závazné termíny, kolikátého musejí uzrát jablka. Záleží na počasí a dalších vlivech.

Rovněž u našich pisatelů záleželo na mnoha okolnostech, jak je život přináší. Prožívali svoje všední i nevšední záležitosti a mezi tím pocítili ten příjemný pocit, kvůli kterému literáti vlastně vysedávají v tichém zadumání nad papírem nebo klávesnicí počítače. Pocit, kdy přijde paní Inspirace doprovázená momentální životní pohodou a začne vznikat nový text.

Když se nám pak všechny příspěvky sešly v redakci, počkali jsme ještě na grafika,

až bude mít čas. Tím jsme možná dosáhli rekordu v dosud nejdelší přípravě čísla Unitářské mozaiky. Na titulní stánky bychom mohli klidně přilepit štítky s oznámením pro čtenáře i Ministerstvo zdravotnictví: „Toto vydání bylo vytvořeno s vyloučením stresu, o němž je známo, že zkracuje život.“

Milí čtenáři, v tom oznámení není všechno. Nejen stres, ale i vymýšlení a psaní zbytečných slov ubírá drahocenný životní čas. A já právě vidím, že už jsem napsal všechno, co má v úvodníku být. Další moje slova by byla zbytečná. Proto předávám štafetu Sofii Pavale, garantce Unitářské mozaiky, aby vám také sdělila něco pěkného na uvítanou.

Váš Pepa

MOJI MILÍ!

Sofia Pavala

Děkuji, Pepo, no to jsi celý Ty. A bez tohohle Pepova Ty, by nebyla Unitářská mozaika tak prima svobodnou platformou našeho společného tvoření a bez vás všech by nebyla živým organismem. A já mám radost, že je nová Mozaika konečně na světě, nic špatného se jí na cestě nestalo a je v pořádku. Původně jsem vám chtěla zvěstovat tu překotnou spoustu novinek a událostí, kterou se Liberecká obec unitářů a její skupiny Vltava s Husou přeplavily dravými zátočinami loňské osmnáctky, ale už jsme v devatenáctce. Takže něco pěkného na uvítanou:

Moji milí, zdravím vás v roce '19!

Zavřeli jsme dveře za osmičkovým rokem, který byl ohňostrojem dějů, emocí a událostí. Některé otevřely dveře novým cestám, jiné se nafoukly do obrovského rozměru vzdušného balónu. Okamžik letěly nad naším světem vezdejšími, a pak praskly jako mýdlová bublina záhadného bublifuku Ne-Skutečna a zmizely v propadlišti nicoty. Proč? Možná nás tady učily, jak správně rozlišovat věci pro náš život důležité, a ty, které jsou zbytečné, neřkuli závadné. Je jen v nás, čemu nastavíme svoji tvář. Jakou informaci, která proletí kolem, zachytíme do dlaně jako peříčko Finista jasného sokola pro štěstí. Či naopak odeženeme pryč jako temný mrak zlého Černokněžníka, ze kterého co nevidět začne pršet tmavě fialově lepkavý déšť lidské zášti.

Člověk se skutečným člověkem nerodí, opravdovou lidskou bytostí se teprve stává svým vnitřním vývojem! To je to dění, uskutečňování se, proces individualizace naší duchovní podoby, to je naše práce a úkol tady na zemi. Protože krásné dobro života zde pobývání nespočívají v nějakém vnějším iluzorním úspěchu v kariéře, financích nebo takzvaném materiálním bezpečí. Ale ve vnitřním vývoji člověka jako ducha. Vzpomeňme na Joba, prosím. Můžeš dnes vlastnit pozemská stáda ovcí, pastvin, kam až oko dohlédne, a zítra jsou z nich beránci, co se prohánějí po obloze, večer bouřkovým mrakem..., a co s tím pak uděláš, můj drahý příteli?

Skutečné naplnění své lidské bytosti dosáhne člověk jen ve svobodě a správném hospodaření se světlem svého myšlení a teplem lásky. To je ten krb v nitru, v němž

stále hoří oheň, o který pečuješ, který živiš, protože jen díky němu tvoříš svůj život, žiješ. To platí pro nás pro všechny tady a bez výjimky. Ať už jsi ochoten si to připustit, nebo ne, je to tak. Možná to ještě nevíš dnes, možná budeš vědět zítra, ty dveře tu jsou a to okno taky...

Svobodu egoismu už máme, ta je však pouze iluzorní. Ryzí svoboda člověka je totiž tou nejvyšší morální hodnotou a stává se jí v okamžiku, kdy se víc a víc děje měřítkem dobra a zla. Ano, pořád máme tu úžasnou, a přece tak zodpovědnou možnost volby. Ráno se s Ní (tou možností) budíme, a buď s Ní vstaneme do nového dne a vykročíme správnou nohou, anebo taky ne a zůstaneme ležet v posteli celý den. Je to stále a pokaždé Buď, Anebo – až po čistou esenci existenciální otázky Být, či Nebýt... Protože vědomí člověka stojí každou chvíli na nějakém rozcestí, které ho pudí „nějak se rozhodnout“. V každé životní situaci, v každém konání prostě musíme volit. To, co teď udělám, pro co se právě teď rozhodnu, je dobré, nebo špatné? Respektive s poukazem na budoucnost: Bude to dobře, nebo to bude špatně? Co je tím měřítkem dobra a zla?

No ano! Svoboda! Ta ryzí SVOBODA. Dobro a dobře je všechno, co tě dělá svobodnějším, a zlo a špatně je zase všechno, co tě vrhá do závislostí a činí tě závislým na těch materiálních „dobrech“, hvězdných kariérách, povrchních lidech a tak. Dnes tu s tebou jsou, a zítra už nebudou, a když na nich budeš mít závislost, co potom s tím?

Právě ta vnitřní neboli ryzí svoboda je novým vyšším Božím přikázáním a nejvyšším darem lásky. Protože jedině svobodný člověk může být dobrý a jedině takový člověk může zdravě milovat sám sebe a díky tomu i všechny vás, moji milí. Přeji vám všem z čistého srdce a ve svobodě: duchovně pilný a svobodný rok 2019!

Vaše Sofie

DOKONALÉ NÁBOŽENSTVÍ?

Luděk Pivoňka

Asi nebude překvapením tvrzení, že mnoho lidí v České republice má jakousi zvláštní obavu z náboženství. Proto o něm často mluví spíše negativně a vyhýbavě. Kde jsou kořeny tohoto postoje? Myslím, že to souvisí s naší historií. Když žijete v zemi, kde od Bílé hory bylo tehdy menšinové katolické vyznání lidem předáváno násilím a vytrvalou jezuitskou propagandou, můžete se tomu divit? Jaký byl tehdy panovník, taková byla i víra té země. Tehdy to bylo zcela obvyklé a normální, nakonec to podobným způsobem dělali i protestanti. Dnes bychom si toto díky osvícenství nedokázali představit ani v těch nejhorších snech. I když skrze historickou zkušenost tuším, proč mají lidé z náboženství takový strach, přesto je mi líto, že jsme s vaničkou vylili i dítě.

Náboženství může lidem opravdu škodit, ale také velmi pomáhat. Islámští džihádisté s dlouhým a ostrým nožem v ruce nevěřícím lidem opravdu neprospívají. Na druhou stranu znám konkrétní životní příklady, kdy náboženství lidi zcela proměnilo, a to významně k dobrému. Proto se musí s náboženstvím nakládat velmi opatrně.

Co bychom ale mohli udělat pro to, aby se lidé náboženství tak nebáli? Měli bychom především vytvořit takové náboženství, které by bylo opravdu milé, zajímavé inspirující a přátelské. Mohlo by to být také unitářství? Ano, mohlo. Mohlo by to být i jiné náboženství? Ano, také mohlo. Díky tomu, že jsem sám unitář, nabídl bych lidem dobré vůle především naši duchovní cestu.

Je tedy dnes unitářství milé a přátelské náboženství? Přál bych si, aby bylo, ale ještě není u cíle své cesty. Stále se může vyvíjet a zdokonalovat, přesto úplné dokonalosti dosáhnout nemůže. Dokonalé náboženství předpokládá dokonalou náboženskou společnost, a dokonalá náboženská společnost předpokládá dokonalé unitáře a dokonalé unitářky. To je krásný ideál, ale bohužel v hmotném světě neuskutečnitelný. Hmotná realita je bohužel nedokonalá, a proto vše, co se v ní odehrává, je také nedokonalé. Pozemský ráj je tedy nedosažitelná utopie. Dějiny našeho světa to jen potvrzují.

Co tedy můžeme od náboženství reálně očekávat? Dokonalost to nebude, ale vášnivá touha po dobru a pravdě to být může. Jan Hus byl a je velikým pozitivním příkladem našich národních dějin. Nebyl také zcela dokonalý, ale dobro a pravdu nezradil. Proto ani my bychom dobro a pravdu zrazovat neměli. To může být náš velký a svatý úkol. Měli bychom vždy stát na straně dobra a pravdy, a neuhnout, když okolnosti tohoto světa nám nejsou příznivě nakloněny. Toto však nemůžeme uskutečnit kolektivně. Každý z nás se musí rozhodnout sám za sebe.

V krizových situacích bývá naše duchovní cesta vždy přísně prověřena. Ne všichni obstojí, ale vždy se ukáže, jak silné je naše vnitřní já. Nikdo druhý je sice zničit nemůže, ale ušpinit si ho přece jen můžeme. Dobrou zprávou je, že to můžeme udělat jen my sami.

Přál bych si, abychom tyto těžké životní zkoušky nemuseli podstupovat příliš často. Přesto utrpení na duchovní cestě má svůj velký smysl. Jenom díky němu se můžeme stále duchovně vyvíjet a zdokonalovat.

A to je ten pravý smysl náboženství. Pomáhat konkrétním lidem v jejich duchovním růstu, aniž bychom toto úsilí mohli vykonat za ně. Vzájemně se také můžeme podírat a povzbuzovat, když naše síly jsou slabé. A to se děje především v konkrétním společenství. Náboženské organizace mají tedy svůj nenahraditelný smysl, když se soustřeďují na to podstatné. Houbaři by se jistě měli věnovat houbám, šachisté šachovým figurkám, hudebníci hudebním nástrojům a unitáři především člověku a jeho duchovním potřebám. To je to, co je opravdu důležité.

Děláme to však zcela důsledně? Myslím, že máme ještě určité rezervy v této oblasti. Ale nebojme se a pojďme zlepšovat to, co zlepšovat můžeme. Dříve jsem se domníval, že náboženská společnost musí být dokonalá. Dnes jsem skromnější a přeji si, aby byla alespoň věrohodná. I to není málo. Bez důvěry nemůže nic dobře fungovat. To platí pro všechny organizace. My však chceme být dobrým příkladem pro ostatní. Proto nestůjme vzadu v koutku jako stydlivá panenka, ale buďme v čele duchovního pelotonu. Snažme se vždy být tou nejlepším duchovní organizací v České republice.

DARMO JAZYK PRACUJE, KDYŽ SE NEMODLÍ SRDCE

Sofia Pavala

Darmo jazyk pracuje. Stalo se mi to zrovna nedávno, při přednášce známého přednášejícího. Téma mělo poutavé duchovní téma. Seděla jsem v hledišti mezi ostatními posluchači fakulty a účastnila se zmíněné přednášky. Vnímala jsem jen, jak řeč plyne. Najednou jsem si všimla, jak kolem mě probíhají jako vojáci zběhlé armádní jednotky slova, celé věty. Zmizeli v rozích místnosti, svezli se potrubní cestou pryč z budovy a vmísili se do lidského davu proudícího směrem k Můstku. V dalším sledu se propasírovali stropem do vyššího patra a tam zřejmě utvořili s dalšími vojáky z jiné armády cizího armádního generála obranný val.

Jiný úhel pohledu na známé rčení, které se týká toho, když někdo neposlouchá, co se mu říká, je: Pouští to jedním uchem dovnitř, a druhým ven. Pozorovala jsem našeho přednášejícího. Mluvil z rétorického hlediska přece správně, žádná rušivá motorika řečnických gest, přednášené téma v pořádku, přece jsem se na to těšila, tak co mi vadí? Proč místo povznášející a duchovně obohacující přednášky pozoruji pobíhání zběhlých slov, která se snaží uprchnout z tématu jako dezertéři předem prohrané bitvy. Tak a dobojováno, říkám si. Buď na to dnes nemám já, nebo na to nemá správný den přednášející, nebo tady něco zásadního chybí.

Bylo mi ho vlastně líto. Ten člověk se jistě snažil nám všem něco předat, vždyť právě pro tohle jsme sem přišli.

Věřte mi, vím tady totiž přesně, o čem je řeč. Pokusím se zlehka o introspekci. Představte si tohle: Sedíte s Múzou, v tiché koncentraci, čekáte na ten Okamžik. Ano, přesně tohle myslím, jistě takovou situaci dobře znáte. Připravujete si řeč, povídání, text, přednášku pro lidi a jste si plně vědomi té neoddiskutovatelné zodpovědnosti Slova. Slova, které buď promluví z vašeho srdce k druhým srdcím a zabydlí se v nich útulně jako v pokojíčku, nebo Slova, které promění proud vyřčených vět ve zmatené dezertéry a ti opustí palubu potápějící se lodi jako první a nechají v té slané vodě svého námořního generála pořádně vymáchat... (Tedy nechají vás, jinak řečeno, bohapustě žvanit...) A tak čekáte na svoji inspiraci, nic nepřichází a pochybnost vás tíží jako vodou nasáklý flaušový kabát. Múza stydlivě

poposedává na své židličky proti vám a útrpně sdílí vaši situaci s vámi. No, aspoň že tady ještě je...

A vy čekáte a prostě věříte, že to Slovo přijde. Že se to stane, někde mimo čas v blahodárném bezčasu.

A z té prosté víry, pokory srdce, plachosti duše, absolutní důvěry v čistotu vlastní úpěnlivé prosby o požehnání a vroucné modlitby najednou vytryskne jako živý pramen ten laskavý Okamžik. Křišťálová, duhová, zářivá nádhera **SLOVA** darovaného zdarma pro vás z milosti víry.

Tak a je to. Pryč s mokrým flaušovým kabátem! Teď se můžete bez obav ponořit do křišťálové vodní hladiny a začít plavat. Slova sama připlavou jako ryby až k vám, jste požehnaní rybáři! Teprve teď začněte tvořit slova, mluvit jimi a psát! Protože pravá modlitba srdce ve svatyni pokory má velkou sílu, Díky Bohu!

ŘEČ JAZYKA A ŘEČ SRDCE

Libuše Herinková

„Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce“ je pro mne básnické oslovení! Je to otázka, vyzývající k odpovědi obecně uznávané, ale i k odpovědi zcela konkrétní, jež je závislá na jedinečnosti osloveného člověka. V takové odpovědi je projev toho, co v této chvíli je v jeho citění a uvažování prvořadé. Je to ono, nad čím právě teď přemýšlí, co prožívá, o co usiluje, o čem sní, s čím večer usíná a s čím se ráno probouzí.

Při vyslovení tohoto hexametru mi ihned naskočila do popředí vědomí slova: řeč jazyka a řeč srdce. Jazyk jako dominanta racionality, srdce jako kolébka emotivity. Srdce, symbol-obraz, lidské sensitivity s projevy bohaté stupnice emocí, od negací plných zloby, agrese a nenávisti, přes projevy emocionální nejistoty a rozpačitosti, až po stavy hlubší a hlubší vcítivosti, soucitu, porozumění a lásky! Nejvyšší stav, stav lásky člověka k člověku i k sama sebe, přijímám v souvislosti s jeho láskou k Bohu, což je vztah vzájemnosti, neboť Bůh a jeho láska jsou v člověku přítomné stále.

Obecně je udáváno, že o lásce v křesťanském smyslu nejlépe hovořil svatý Pavel. V prvním listu Korintským říká: „Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar proroctví, rozuměl všemu tajemnému a obsáhl všechno poznání, a kdybych měl tak velkou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, nevychloubá se. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždy se raduje z pravdy. Ať se děje cokoli, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. Láska nikdy nezanikne. Proroctví, to pomine, jazyky, ty ustanou, poznání, to bude překonáno. Zůstává víra, naděje, láska – ale největší z té trojice je láska.“

Zamyslíme-li se nad sdělením svatého Pavla, zdá se, že o tomto tématu nemůže být již více řečeno. Po delším přemýšlení jsem se rozhodla zveřejnit i myšlenky od Louise Clauda de Saint-Martina, který hlásá význam vnitřní cesty ke spojení s Bohem ve vlastním srdci. Je označována jako „srdeční cesta, cesta lásky, jež vede

k zažehnutí božského plamene v srdci člověka. Na této cestě si nemáme lámat hlavu, ale srdce". Základním problémem dnešního člověka je slovy martinismu propast, která existuje mezi jeho inteligencí a srdcem. Protože hlava a srdce nejsou propojeny, člověk bloudí a dopouští se mnoha chyb.

Analytický psycholog a rosekrucián Gustav Jung by k tomuto tématu řekl, že ego, vnější vědomí dnešního člověka, psychický stav myšlení a vůle, není propojeno s vědomím vnitřním, s nevědomím, ve kterém je uloženo vše, co člověk vědomě vnímal, ale na co zapomněl, co potlačil, co již nechce prožívat. Skutečnost nevědomí nejen osobního, ale i kolektivního, která je v každém jedinci uložena, je ještě složitější. Předpokládá i uvědomění a přijetí myšlenky reinkarnace, která vysvětluje přítomnost prožitků z minulých životů v aktuálním nevědomí každého jedince.

Cestu z problému dnešního člověka, z jeho rozpolcenosti mezi intelektem a srdcem, nalézá Jung v nutném sjednocení vnějšího vědomí s nevědomím. Tohoto sjednocení může člověk dosáhnout nejen v analytické terapii, ale i v tvůrčím procesu, v němž se dostává do meditativního stavu, stavu transcendence, kterým vystupuje k okraji vědomí hmotného světa a tak se dostává do blízkosti Boha. Slovy rosekruciánské mystiky do blízkosti Kosmického vědomí.

V této chvíli je nutné si ještě připomenout tři symbolické etapy člověka na jeho duchovní cestě: etapu člověka proudu, etapu člověka touhy a etapu člověka nového. „Člověk proudu“ je unášen a ovládán pozemskými choutkami, zcela propadl materiálnímu světu. Je ve stavu vyhnanství, které si však může uvědomit a začne toužit nalézt svou prapůvodní čistotu a tak se stává „člověkem touhy“, aby se postupně na cestě za poznáním stal „člověkem novým“. V tom spočívá martinistické hledání návratu k Boží lásce, která má nastat spojením schopností inteligence se schopností srdce.

V tomto sdělení si uvědomuji, jak se mi stále propojují slova křesťanské, rosekruciánské a martinistické mystiky se slovy hlubinné psychologie, kterou analyticky prohloubil Gustav Jung, ve světě vědy uznávaný jako významný psychoanalytik s geniální schopností vyjádřit nejen psychické stavy pacientů, ale i své vlastní. Jung obsáhlým vědeckým dílem především překonal materialismus

vědy 20. století. A jako utajovaný rosekrucián, který jistě přišel i do kontaktu s martinismem, dospěl k obrodě psychologické vědy tím, že propojil vědecké úvahy s nadnáboženským duchovním poznáním. Spiritualistické pozadí jeho úvah, založených na vlastní životní zkušenosti (prošel i temnou nocí duše), zveřejnil podrobněji v díle „Červená kniha“, která směla vyjít až 70 let po jeho smrti. Řeč této knihy je příliš složitá. Za čtivější a přínosnější považuji dílo „Tajemství zlatého květu“, ve kterém pozoruhodnými úvahami vyjádřil významnost obohacení duchovního poznání Západu o duchovnost Východu.

Od Junga se musím ještě vrátit k martinistické mystice, jež je založena na alchymii srdce. Tento orgán martinisté hodnotí jako střed bytí, k němuž se sbíhá veškeré duchovní konání. Je to chrám Slova, ve kterém sídlí láska. Tím si martinismus klade za cíl pomoci nám stát se opět „dětmi poznání srdce“, jak kdysi psali egyptští gnostici. K takovému poznání můžeme dospět úvahou a mlčením, jež vedou k introspekci a niternosti a umožňují nám obrátit se ke středu vlastního bytí. To odpovídá i naší zkušenosti, kdy v prvních okamžicích po meditaci většinou mlčíme, někdy i delší dobu, neboť jsme ve stavu hluboké niternosti a nasloucháme řeči srdce, což je řeč středu bytí. Pro tuto řeč jen obtížně hledáme slova k vyjádření našich prožitků.

A opět jsme u Junga, který tento střed bytí označuje jako „Selbst – virtuální bod“ mezi vědomím vnějšího světa, vnímaného smysly, a nevědomím, které se oprostilo od myšlení a vůle. Jung nehodnotí nevědomí jako k vědomí protikladné, nýbrž jako komplementární. Spojením obou vzniká celost člověka, a snad bychom mohli říci, že tak vzniká „nový Člověk“. Vzpomínám na malíře Max Ernsta, jehož obraz „Zrání je blízko“ v originálním symbolu obnaženého torza ženy, bez hlavy a jen s náznaky rukou, vyjadřuje onu rozdvojenost, rozpolcenost a tím i nezralost dnešního člověka. Je otázkou, zda zrání je dnes opravdu blízko, i když řada jevů to naznačuje. Materialismus a racionalismus současné doby na nás útočí ze všech stran. Stále má velký význam to, co bylo sděleno pokud možno hlasitě, často útočně a někdy i vulgárně. Řeč politiků a některých státníků má agresivní notaci. Kde jsou humanitní ideály T. G. Masaryka? Kam zapadla jeho slova „Pravda vítězí!“, jestliže za pravdu je považováno to, co v soudním sporu vybojuje zdatný, útočný a dobře

zástupce, a co přijme opatrný, málo charismatický soudce?

Pro útěchu se můžeme vrátit k Sókratovi a jeho Slovu o řeči, které zaznamenal Platón. Sokrates v tomto sdělení propojuje v ideálním poměru racionální s emocionálním, říká-li: „Správná řeč je ta, která je znalá věci a ví, ke komu mluvit, a ke komu mlčet.“ Tím otevřel zamyšlení nad projevem řeči emocionální, i když vycházející z racionálního poznání, které povzbuzuje i uzdravuje na rozdíl od řeči pouze racionální, často i agresivní, jež ponižuje a ubíjí.

Další útěchou je nový rosekruciánský manifest z roku 2016, ve kterém neohroženě vystupuje s duchovním poznáním nové doby dosud neznámá osobnost skrytá v jedné evropské zemi. Duchovní učitel Oraj z jižních Čech již před deseti lety nás na tuto skutečnost upozorňoval. Má to být žena, nositelka porozumění a lásky, což otevírá nové téma a nová očekávání.

SI COR NON ORAT, IN VANUM LINGUA LABORAT

Hana Kupková

Cítím zde potřebu napsat dost podstatnou věc: Opravdová modlitba znamená – chtít mít poznání BOHA v PRAVDĚ – člověk by měl tedy po tomto poznání prahnout (a také i za to se modlit).

Opravdová vnitřní modlitba znamená – chtít mít nejdříve osobní kontakt s BOHEM, a tedy – k tomuto je nejdříve nutné poznat, KDO to vůbec BŮH JE. Když se máme k někomu modlit, musíme vědět, ke KOMU, musíme mít znalost toho dotyčného. Obzvláště, pokud se to týká NEJVYŠŠÍ BYTOSTI BOŽÍ.

Mnoho lidí o BOHU často hovoří, ale jejich znalost BOHA je prakticky nulová či minimální. Proto je proto třeba především začít studovat a usilovat o skutečné POZNÁNÍ BOHA.

Když se chce stát někdo pekařem, musí vystudovat minimálně tříletý učební obor a dostane výuční list. Když se chce někdo stát úředníkem, musí studovat ještě déle, a ten, kdo chce být lékařem, musí studovat opravdu mnoho let a neustále si potom doplňovat své vysokoškolské vzdělání. A co ten, kdo se chce zabývat nějakými duchovními věcmi, či dokonce pak poučovat druhé, ten nemusí studovat nic? To je velký omyl. Mnoho lidí na „duchovní cestě“ si myslí, že stačí láska a dobré skutky. Není to ale tak. Jen láska nestačí. Musí zde být také poznání o BOHU – poznání PRAVDY. K tomu musí opravdový hledač Pravdy a BOHA započít také důkladné duchovní studium. To lze přirovnat k vysoké škole. Problém však je – úroveň duchovních informací, které jsou lidem k dispozici.

Dá se říct, že je to daleko náročnější, protože v běžné škole žák dostane knihy a materiály, ze kterých se učí něco, co je mu zvenčí vkládáno do hlavy.

U duchovního studia to tak není. Jen velice těžce se musí žák propracovat k tomu, aby si nejdříve sehnal opravdu správnou a kvalitní duchovní nauku! Tu nejdříve

musí právě skrze modlitbu započít hledat (a je to opravdu hledání „jehly v kupce sena“), protože svět nemá zájem zahrnovat lidi těmito informacemi, spíše naopak, má zájem lidem předkládat vše, co by je od BOHA – správného pochopení BOHA – odvedlo. Proto je svět přeplněn množstvím duchovně zavádějících knih! Proto je opravdové duchovní studium (hledání PRAVDY) jedno z nejtěžších! Žák tak v prvních stadiích svého hledání může začít číst ty knihy, se kterými se na své cestě setká (a které jsou snadno dostupné), postupem času ale zjistí, pokud opravdu hledá pravdu o BOHU (a neztotožnil se s mnohými načtenými častými nepravdami a duchovními bludy v mnohých knihách, jelikož se mu také s pomocí modlitby začíná zvyšovat intuitivní vnímání), že ne všechny takové knihy jsou plně pravdivé, ale obsahují jen poznání částečné, a zjistí, že je to málo, protože nedostal odpovědi na své další otázky, a pochopí, že musí jít dále (začíná hledat knihy těžce dostupné). Opět musí zintenzivnit své modlitby a hledat a usilovat dále! Podle toho pak BŮH SÁM uvidí, že to s NÍM myslí žák vážně! BŮH mu vyjde vstříc! S pomocí modlitby a dle hesla: Když je žák připraven, Učitel se dostaví nakonec žák najde nauku, která je pro něj připravena přímo od BOHA a která hovoří o BOHU a může začít intenzivně studovat. V současné době je takováto nauka pro opravdu vážné hledače BOHA zde na planetě k dispozici.

Opravdový žák a hledač PRAVDY (BOHA) se pozná podle toho, že jakmile se setká s touto naukou, začne ji ihned intenzivně studovat a cítí okamžitě hluboké vnitřní naplnění! Odsouvá staré, neúplné a nedokonalé duchovní knihy a jde dále... k vyššímu duchovnímu studiu. Takto se pozná opravdový duchovní člověk. Nebrání se tomu nejvyššímu životnímu duchovnímu studiu, ale s pokorou a plným odevzdáním se novým informacím započiná své „vysokoškolské duchovní studium“. Takové nejvyšší duchovní studium pochází přímo od BOHA. Každý člověk má možnost studovat toto BOŽÍ dílo.

Ti však (kritici a vysmívači), kteří mají natolik silné ego (neboť myslí, že už v minulosti načetli dosti, a tudíž „vědí“), že se nechtějí vzdát starých přijatých dogmat či zastaralých zavádějících „duch.“ nauk, jsou ti, o kterých se také dá říct: Darmo jazyk pracuje. Pro tyto není nejvyšší duchovní dílo vhodné. Takové dílo je vhodné pro hluboce toužící, meditující, modlící se, pro ty, kteří ve svém srdci prahnou po setkání s BOHEM. Buďtež šťastni vy, kteří toto nejvýznamnější duchovní dílo na této planetě studujete a snažíte se podle NĚJ Žít. Tím také ukazujete, že se vaše srdce intenzivně a správně modlí a váš jazyk žije z toho, čím je vaše srdce naplněno, neboť pak také platí: Čím je Srdce naplněno, tím ústa přetékaají...

ZNOVU A ZNOVU ROZEZNÍVAT MODLITBY

Eva Malátová

„Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce.“

Jak si tohle motto ozřejmit pro současnost? Máme zapotřebí se modlit?

Pročítám si často modlitbu od Františka z Assisi. Jako by ji vytvořil pro dnešní dobu:

„Pane, učiň mě nástrojem svého míru:

Tam, kde je zášť, nechť já rozsévám lásku.

Tam, kde je bezpráví – odpuštění.

Tam, kde je nesvár – harmonii.

Tam, kde je pochybnost – víru.

Tam, kde je zoufalství – naději.

Tam, kde je temnota – světlo.

Ó božský Pane, dej, ať sám nežádám příliš:

Být utěšován jako jiné utěšovat.

Být chápán jako jiné chápat.

Být milován jako sám milovat.

Neboť v dávání spočívá to, co dostáváme,

v odpuštění to, že je nám odpuštěno,

v umírání to, že jsme zrozeni pro život věčný.

Amen.“

Tato modlitba mi nedovoluje jen automaticky omílat slova. Takže říkám ano, je dobré se modlit.

Najít taková slova, která nás zasáhnou. Nebo si vytvořit svoje vlastní slova. Proč ne? Myslím ale, že ty dávné modlitby jsou už vlastně mantry. Stojí za to je znova a znova rozeznívat.

Připojit se k vibracím našich předků. Při této představě nemůže zůstat srdce bez odezvy.

Někdy na modlitbu nezbývá čas. Pak stačí říci „Děkuji“. Tady je hlavní význam

tohoto motta pro dnešek. Toto „Děkuji“ musí vycházet ze srdce. Nic více, nic méně. Ať už se nám vede jakkoliv.

Nesdělují nic nového, a přece je to stále pro nás těžké.

Na závěr předkládám svou vlastní modlitbu, kterou jsem vytvořila v těžkém období svého žití a která mi pomáhá i v současnosti:

„Skláním se před tebou, milostiplná matko boží.
Budiž veleben tvůj klín, z něhož vzešel Spasitel náš.
Nechť je chválen tvůj prs, jenž kojil děťátko boží.
Kéž jsou zulíbány tvé ruce, jež bolesti těla, mysli i ducha tiší.
Tvé oči září pro nás, i když vyronily tolik slzí bolesti.
Tvá ústa se usmívají na nás, i když z nich vzešlo tolik vzdechů bolesti.
Tvé ruce žehnají nám, i když objímaly nebohé tělo Ježíšovo.
Přesladká Marie, matko, bohorodičko,
stůj stále při nás a buď i nadále milovanou ochranitelkou naší
na zemi i na nebi.
Amen.“

P. S.:

Přečetla jsem tuto úvahu své kamarádce Daně, se kterou se již léta setkávám. Rozsvítily se jí oči a řekla s úsměvem: „Já mám taky svou modlitbu. Léčím si s ní svoje bolavé koleno.

Injekce nebyly zapotřebí a už si chodím po bytě.“

Mám svolení její modlitbu zveřejnit:

„Bůh je nádherná energie, která celé moje tělo prostupuje, oživuje a každou moji buňku naplňuje Láskou, Štěstím, Radostí, Zdravím, Silou, Vůlí, Sebejistotou.

Jen na mně záleží, budu-li Lásku boží v srdci mít, Ráj na Zemi žít.

Žít, Být, Milovat, Tvořit, Budovat, Jít...“

Ta velká písmena mají aspoň symbolicky naznačit, že Dana doprovází svou modlitbu i krásnými pohyby.

To je už opravdu na toto téma vše.

SKUTKEM, NE POUZE JAZYKEM

Radovan Lovčí

„Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce.“ Tak zní téma Pepou zvolené úvahy pro nynější číslo Unitářské mozaiky. Rozmýšlím, jak jej uchopit, a uvědomuji si, že cest se tu nabízí povícero. Ba že se za tímto moudrým výrokem skrývá i více řešení, podobně jako v některých logických úlohách či matematických posloupnostech. Výrok mne vede například k otázce, jaký význam a účinek může mít modlitba mechanicky drmolena ústy, aniž by ji člověk plně prožíval srdcem a duchem. Ale také svádí k zamyšlení, jak se mohou v praxi lišit skutky nábožensky založených jedinců, když něco navenek tvrdí jazykem a ústy, ale jejich srdce mlčí a ruka nekoná...

Vybavují se mi v té souvislosti ponejvíce vzpomínky na má dvě „církevní“ působení, u katolíků a posléze unitářů, přičemž s každým z těchto náboženských uskupení jsem strávil zhruba polovinu dosavadního života. A samozřejmě si uvědomuji, že rozdíl mezi slovy a skutky může být viditelný i u osob, které nijak nábožensky založené nejsou.

Jako dítě jsem chodíval do kostela spíše nepravidelně. Nebyl jsem k tomu veden svou matkou ani babičkou, která na moji výchovu měla největší vliv. Jinak tomu bylo v případě tety s prababičkou, které s námi sdílely stejný dům. Ty chodily do kostela i víckrát v týdnu a se stejnou frekvencí k nám vodily na návštěvu nejrozličnější kněze. Důvodů, proč část naší rodiny chodívala do kostela jen občas a někdy i mimo dobu bohoslužeb, bylo povícero. Rovněž ten, že nejhorlivěji navštěvovaly kostel každou neděli mimo jiné osoby (převážně ženy staršího data narození), jež se ústy rády zaklínaly křesťanstvím a jeho ideály. V praktickém životě to však nebývalo vždy vidět a člověk měl občas dojem, že kostel navštěvují tak často zvláště proto, aby se mohly vyzpovídat ze svých čerstvých hříchů. Ledva skončila bohoslužba, rozběhla se obří „drbárna“ a na knězi, který se ještě odstrojoval v sakristii, ani na některých jiných nepřítomných osobách nezbyl chlup čistý. Jazyk „svíčkových bab“ (které tak trefně popsal ve svých komediích režisér Zdeněk Troška) pracoval ostošest. Obávám se však, že ne v tom smyslu, který by byl knězi i Ježíšovi milý...

A nebyl milý ani části naší rodiny.

A také jsem si v kostele mezi tolika starými lidmi přišel nesvůj, jako jakýsi exotický a nepatřičný prvek. Po většinu základní školy se o náboženství hovořit nesmělo. Když jsem to udělal, měl jsem z toho akorát kázeňskou polízanici. Nejmenované agilní spolužačky mne vždy udaly „výš“, vždyť mluvit o Bohu byl za komunistického režimu možná ještě horší prohřešek nežli krást, odmlouvat, házet odpadky na podlahu nebo píchat spolužáka kružítkem. Na gymnázium už to bylo jiné. A právě tam jsem poznal v rámci našeho ročníku spolužačku, která se hlásila ke křesťanství a Ježíšovi. Sám jsem o náboženství příliš nemluvil, jen s málokým. Spolužáci si mne spíše pamatují jako knihomola, který místo do hospody nebo na zábavu hupkal po škole do okresní knihovny. Každý jsme spojen s čímsi charakteristickým. A u oné dámy si zase všichni neodlučitelně pamatují její četná slova o křesťanské víře. Snad doufala, že k ní některé spolužáky dokonce obrátí. Vzpomínám i na okamžik, kdy ostatní spolužačky plkaly nezávazně na téma, co si koupí za své úspory.

A vzduchem padala rozmanitá materiální přání. Když tu se ozvala dotyčná a povídá, že by mohly zbytné úspory dát na chudé a sociálně slabé občany. Nastalo mrazivé ticho. Některé obracely oči v sloup a všelijak se šklíbily. Jejich výraz říkal: „To prostě mohlo napadnout jenom ji.“ A nakonec stočily řeč jinam...

Zato u mě tehdy nesmírně stoupla. Ba dokonce jsem se do ní i zamiloval. A několikrát jsem se ji pokusil někam pozvat a vyznat své city. Ale bez výsledku. Nikdy se mezi námi neodehrálo ani jediné rande. Přesto jsem na ni nezanevřel a nadále jsem si ji velice vážil. Za ta krásná slova, citlivost, idealismus, vztah k duchovnímu životu... Přešla léta a my se jednou znovu setkali, jako profesní kolegové a jeden čas i téměř sousedi. A já si říkal, že to nakonec může být výhoda, když taková hodná duše je mou kolegyní. V průběhu let získala v oboru též vlivné postavení. Já se vrátil z Prahy ze studií, kde jsem zanechal všechny konexe i možnost univerzitní a vědecké práce (hodnocené tak, že měsíční plat by nepokryl ani komerční nájem pražského bytu), zato na Plzeňsku (kde jsme měli vlastní střechu nad hlavou) se mi konexí zoufale nedostávalo. Práce v oboru se sháněla těžce. Každá pomoc by byla vítaná, i dočasný zástup v době mateřské dovolené bych bral všemi deseti. Ale... Ušetřím čtenáře podrobností. Osobní podpora, pomoc

při shánění místa či jeho nabídka, pozvánka na akci pořádanou její institucí či nabídnutí spolupráce na historickém časopisu, který v regionu pomáhala utvářet se svými kolegy – ne, nic z toho se z její strany nikdy za dlouhá léta nekonalo. A mně z původních iluzí zbyla jen jakási hořká pachuť v ústech a plané vzpomínky na mnohá hezká slova o Ježíši...

A přitom nemohu jednostranně vinit svoji spolužačku, ať už za jejím vztahem ke mně stálo cokoli (nepřátelství, rivalita, anebo jen nevyváženost mezi svým image a skutky – kdo ví, vždyť žádné oficiální vysvětlení jsem nikdy nedostal). Zásadní chyby na duchovní cestě jsem se totiž dopustil já sám a vinu bere na sebe.

A nakonec i z velmi špatné životní zkušenosti se dá odnést pozitivní ponaučení. Hodnotil jsem totiž druhého podle jazyka, líbivých slov, a ne podle skutků. A to byla trestuhodná naivita, která nevyhnutelně nese své životní následky. (O to víc si samozřejmě vážím těch, kteří mi pomáhali bez ptaní sami, aniž by mě léta znali či aniž by leckdy ztratili jediné slovo o Ježíši a jím hlásané pomoci bližnímu. To byli duchovně založení lidé činu, ne pouze jazyka, třebas i bez víry.)

Že bychom však my, unitáři, podobné situace neznali? A nezasluhujeme na rozdíl od jiných kritiku? A co spory z 90. let minulého století (chvála Bohu, již dávno odváte), kdy byla Unitaria pár let rozdělená ve dvě, i když navenek hlásala toleranci, jednotu a nutnost diskuse a kritického dialogu? A kdy byli vyloučeni dlouholetí členové jedné strany a na konci sporu i celé obce podporující oponentní vedení, tehdy nelegitimně sídlící v Karlově ulici v Praze. Ano, tato podpora byla vážnou chybou a tu neschvaluji. (Navíc při nastudování potřebných informací šlo brzy zjistit, komu dá nakonec soud za pravdu, a nebylo nutné před celou kauzou strkat hlavu do písku, jako to činí pštroši). Tehdejší spor definitivně rozbil i některé mezilidské vztahy. Ale ne všechny. Stále tu byli někteří jedinci i bývalé obce s ochotou ke smíru – Liberec, Jablonec, Ostrava, a možná i Jičín. Ovšem snazší je o krásných ideálech, včetně odpuštění, kázat jazykem, nežli je prokazovat také skutkem. Někteří z nás, kteří jsme usilovali o smír (sám jsem vstoupil do NSČU až po skončení sporů, nebyl jsem tedy jejich aktérem), jsme mnohdy sklízeli nepopularitu a negativní emoce, ba i výtky o údajně špatném charakteru, a to na obou stranách „barikády“. Několik duchovních expertů z Unitarie (jména si nechám

pro sebe, nechť se chytí za nos sami, jestli se vůbec chytí...) mi tehdy dokonce vysvětlovalo, že unitáři sobě ani druhým přece vůbec odpouštět nemusejí. Vždyť oni nejsou křesťané a v unitářských zásadách se o nějakém odpuštění vůbec nic nepraví. Ach, těžko se domlouvat s některými lidmi a přitom nemít dojem, že každý žijeme na jiné planetě. Opravdu máme spolu s dogmaty a dogmatickým myšlením dát vale i pojmům jako odpuštění, pokání nebo láska k bližnímu? Co by nám pak zbylo kromě pečlivě zformulovaných 9 zásad? Vždyť ani materialisté se mnohdy neobejdou bez smíru a odpuštění (a nejen v rodině), pokud nechtějí žít svůj život v kolizích, nedořešených konfliktech a permanentním střetu či napětí s okolím... Vzpomínám si, s jakým výsledkem jsme se v Unitarii potázali u jedné tehdy významně postavené osoby, když jsme se pokoušeli o obnovu rozpuštěné jablonecké obce (v níž měla bývalá kazatelka Helena Jakouběová při naší letmé kontrole víc návštěvníků na svém shromáždění, nežli kterýkoli z tehdejších oficiálních duchovních. 66 osob na jedné promluvě je i dnes skoro nedostižná meta). Zakusili jsme ignoraci, neochotu a odpor už jenom k samotnému jednání. A pak jsem tutéž odpovědnou osobu zažil, kterak od pultíku mocně řeční a navenek hlásá, jak je v Unitarii každý zván a vítán, nechť přijde a vstoupí, i se svou jinakostí, ať už je jakýkoliv, ať rozhojní naše řady! A mě postihl záchvat smíchu. A někteří znalejší posluchači se usmívali také a vesele se bavili, zatímco jiní nás pohoršeně sledovali coby nezdvořáky. A já? Čím víc jsem se snažil mohutný nával mého upřímného unitářského smíchu zadržet, tím více jsem se smál a nemohl jsem se zastavit...

Nu, co bych řekl závěrem? Když dnes slýchám od kohokoliv hezká slova o čemkoliv, nejen o duchovnu a věcech náboženských (ba dokonce i když čtu vznešenými ideály nabitou knihu), už jsem poučený. Dávno si nespojuji hezké řeči a teze s jejich autorem a nedomnívám se, jako v naivním mládí, že za takovými slovy musí stát i skutečně otevřené srdce a následně také činy. To vše se ukáže teprve v praktickém styku s danou osobou. Ani nečekám od žádného duchovního společenství, že v něm najdu lidi, kteří žijí důsledně totéž, co hlásají navenek. To je vždy a u každého člověka otevřené a individuální, jedno zda u laika, kazatele či východního gurua. Jazyk vypustí z úst mnohé. Ovšem tím se nedejme zmýlit, neboť

jak říká Nový zákon, teprve po ovoci poznáte je. Kdo pak podle slov žije důsledně či se o to maximálně snaží, ten se stává pro své okolí oprávněnou autoritou i lidskou oporou. A kdo to neumí, může nás ve výsledku zklamat, anebo pobavit. A pokud nás pobaví, berme život z lepší stránky a poděkujme mu alespoň za ten vykouzlený úsměv...

MOJE UNITARIE

Josef Musil

„Myšlenky v tomto textu se rodily zahřívány řeckým sluníčkem. Při psaní jsem usrkával retsinu a kouřil modré karelíe.“

Těmito dvěma efektními větami měla končit moje úvaha na téma „Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce“. Jako místo jejího zrození jsem určil Řecko. Já si totiž při cestě na dovolenou vždycky s sebou беру předsevzetí, že tam vykonám spoustu duševně tvůrčí práce. A nakonec neudělám nic. Rok co rok je to stejné.

Teď vám budu chvíli vyprávět o tom, jak jsem neudělal nic v létě 2018.

Po nástupu do letadla v Praze jsem vymyslel ty dvě věty do závěru článku a zbývalo pouze dopsat všechno před nimi. Za letu jsem si představoval sám sebe v nejbližších dnech, jak večer sedím na balkoně hotelu, na stolku přede mnou leží blok, svit zapadajícího slunce opalzuje ve sklenice vína, cigareta zakleslá ve žlábků popelníku vypouští úzkou girlandu dýmu a hrot tužky v mé ruce rychle zaplňuje větami jednu stranu bloku za druhou. A jde to snadno, ó tak snadno.

Za bezmála tři hodiny se letadlo sneslo na Letiště Diagoras a já, vnitřně zmítán tvůrčím pnutím, jsem koupil při nejbližší příležitosti víno s příchutí borové pryskyřice a cigarety značky Blue Karelia. Jakmile se octnu v Řecku, začne moje nervová soustava pavlovovsky slintat právě po těchto dvou typicky řeckých zdrojích příjemných zážitků. Kdybyste mi to chtěli vyčítat, opáším, že právě tyto zážitky odšpuntují láhev mé tvořivosti a správná slova vytečou na papír.

Když jsem po jedenácti dnech pozoroval z okna letadla, kterak se pod námi zmenšuje ostrov Rhodos, měl jsem v brašně prázdný blok a v hlavě jen ty dvě závěrečné věty. Za celou dovolenou jsem se vmohl pouze na uvažování, jestli mám přidat ještě třetí závěrečnou větu o tom, že text vznikl také za poslechu hudby Dmitrise Kalantzise, jazzového klavíristy, jehož cédéčko jsem koupil v hlavním městě ostrova toho dne, kdy pak večer nastalo úplné zatmění měsíce. Cédéčko bylo určené jenom pro řecký trh a textová část na jeho obalu je psaná abecedou, takže vám nejsem schopen říct, jaký nese název. Vydala ho firma Cobalt Music – Helladisc S. A.

Při zpátečním letu jsem však necítil pocit provinění kvůli tomu, že jsem nesplnil své předsevzetí. Opět jsem si představoval sám sebe, tentokrát jak doma ukládám do poličky jazzový úlovek vedle cedéčka se jménem stejného interpreta. Název toho druhého zvukového nosiče jsem vám schopen sdělit. Vydala ho řecká sekce nadnárodní společnosti Universal Music pod ediční značkou Verve a na obalu jsou latinkou napsány alespoň základní údaje. Cedéčko se jmenuje Manos, protože obsahuje melodie skladatele a teoretika řecké hudby Manose Hadjidakise, které Kalantzis citlivě oděl do jazzového hávu se svým kvintetem a smyčcovým souborem Athens Camerata.

Těch 66 minut výborné hudby jsem koupil o dva roky dříve na Peloponésu, jenž je přitažlivý nejen korintským průplavem a spoustou památek, ale hlavně tím, že tam v přístavním městě Kalamata má hlavní sídlo společnost na výrobu cigaret Karelia a šéf firmy pan Andreas Karelias je na své zaměstnance hodný – toho roku, kdy jsem si koupil zmíněné cedéčko, jim udělil mimořádné finanční bonusy, což jsem se dozvěděl z internetu.

A já, příliš jsem se nechal unést krásami Peloponésu, a zapomněl jsem vám vysvětlit, proč jsem v letadle necítil pocit provinění za to, že jsem na Rhodu nenapsal úvahu. Inu, bylo to proto, že jsem se ji chystal napsat ve své vlasti. Během letu z Řecka do Česka i potom po cestě z Prahy do Tábora jsem viděl sám sebe, jak doma poslouchám hudbu z cedéčka Manos a potřebnou invenci mi dodává jazzově podané tango A Virgin; na cedéčku je to druhá skladba od konce. Zaujme nejen úchvatným provedením, ale i aranžérským důvtipem. Po krátkém romantickém úvodu smyčců přichází melodie přednášená pizzicatem kontrabasu, což je posluchačsky neočekávané a velmi působivé.

Abyste si takovou hudbu patřičně vychutnali, musíte se na její poslech soustředit, a nemůžete při tom psát. Je tedy logické, že jsem ani doma nemohl napsat svůj článek. Jakmile jsem si to takhle vysvětlil, neměl jsem důvod prožívat pocit provinění.

Vidíte, co všechno jsem vám schopen navyprávět, abych nemusel vyprávět to, do čeho se mi zrovna nechce. A přitom téma tohoto čísla Unitářské mozaiky jsem inicioval právě já. Všichni oslovení autoři říkali: To je výborná myšlenka jako podnět

k úvaze, to půjde! No jo, ale proč to nejde mně?

Vždyť jsem měl takovou radost, když jsem onu myšlenku objevil! Nachází se v knize Sestra múza – světská poezie latinského středověku, v pasáži pojednávající o leoninském hexametu. V latinském originále zní: „Si cor non orat, in vanum lingua laborat.“ Do češtiny ji přeložil sám mistr Jan Hus jako: „Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce.“ V knize (vydané roku 1990) se píše, že tento verš „dodnes napomíná kněze, vycházejícího ze sakristie v kostele San Miniato ve Florencii“.

Podle mě tahle gnóma neplatí jen pro katolické kněží. Myslet by na ni měli všichni, kdo se snaží o cokoliv, co by si k sobě chtělo připojit přídatné jméno „duchovní“. A pokud někdo vykonává povolání, jež se přímo jmenuje duchovní nebo má tento charakter, měl by být básníkovou myšlenkou cele prostoupen od začátku až do konce každého svého pracovního dne.

„Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce“ je zároveň lakmusový papírek, který pomyslně ukáže, zda je přítomno duchovno. Duchovno totiž může vzniknout (neříkám, že vždycky vznikne) pouze z upřímné snahy o duchovno. A upřímná snaha o duchovno vzniká pouze tehdy, když se modlí srdce. Stav, kdy se modlí srdce, může mít mnoho podob, stejně jako třeba může mít mnoho podob chléb nebo stůl, ale vždy musí mít svou podstatu.

Jakmile jsem si tyhle věci ujasnil, hned jsem se těšil, jak myšlenku „Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce“ budu aplikovat na údajně duchovní texty, promluvy a myšlenky vycházející ze současné Unitarie, konkrétně pražské obce a obce širšího společenství. Tam se duchovní lakmusový papírek jen tak nezbarví, o tom jsem přesvědčen.

Chtělo to nějaký signifikantní příklad. Něco, v čem blbost vydávaná za duchovno opravdu třeští a co je zároveň krátké a pokud možno bez rozpoznání autora. Ne že bych býval měl problém poukázat na některého autora a oznámit, že nevytváří duchovní texty, nýbrž pouhé blbosti imitující duchovno, ale nechtěl jsem způsobovat mezi takovými autory rivalitu. Co kdyby se pak někdo, koho jsem nejmenoval, ozval a stěžoval si: „Ne ne, já vytvářím coby duchovno ještě větší blbosti, já jsem v tom v Unitarii nejlepší, já měl být citován!“

Loni koncem léta jsem takové dílo konečně našel. Přesněji řečeno, našlo si mě

samo. V té době mi na e-mail chodily denně krátké texty s obrázky, o jejichž zasílání jsem sice nikterak neusiloval, ale nebránil jsem se jim, poněvadž mě občas zajímavě překvapovaly svou podivností, kdy jsem si říkal: K čemu má tohle vlastně sloužit? Byly to zprávy bez uvedení jejich autorů; podle některých znaků se dalo usuzovat, že se jedná o překlady anglických textů, nicméně jejich skutečný zdroj je mi stále záhadou. Zprávy měly společného jmenovatele: projekt Kompas na cestu – inspirace pro každý den.

Až nyní, kdy píši tyto řádky, jsem si zkusil zjistit nějaké informace o Kompasů na cestu. Je to projekt obce širšího společenství a z jeho webových stránek se dozvídám, že vznikl řadu let. Mimo jiné se tam uvádí:

„Kompas chceme nabídnout doslova a naprosto každému – jediným kritériem je opravdový zájem člověka. Princip spočívá v tom, že každý den dostanete e-mailovou zprávu s krátkým textem, inspirativní fotografií a několika podnětnými otázkami. To je vaše každodenní dávka inspirace, a pak je už na každém, jak s ní zachází, jak Kompas kupříkladu oddělí od jiných zpráv a podnětů. Nabízí se třeba možnost najít si během dne chvíli, kdy se můžete soustředit, zamyslet se nad daným tématem, případně si udělat čas pro osobní meditaci. Vzhledem k tomu, jak byl tento projekt náročný na přípravy a specifický svým zaměřením, bylo nutné jej připravit v širším kolektivu a s určitým zázemím. Za zpracováním témat a výběrem k nim vhodných fotografií je skryto opravdu hodně práce. Samozřejmě nás v době přípravě [sic!] posilovala naděje, že Kompas přispěje duchovnímu obohacení člověka, i tím, jak bude otevřený.“

Na úvodní stránce projektu se píše, že Kompas na cestu „chce přispět k šíření duchovních hodnot a moudrosti obecně“. Ve spodní části stránky je apelativní věta: „Připojte se k ušlechtilé cestě za moudrostí bez předsudků a předpojatosti!“

A nyní už konečně ta avizovaná denní dávka moudrosti a inspirace z obce širšího společenství. Má nadpis „Muchomůrky“. Pod ním je text:

„Jaký je rozdíl mezi houbou a muchomůrkou? Spočívá zkrátka v tom, že houby sbíráme, zatímco muchomůrkám se vyhýbáme. Ale podstata obou je stejná a houby i muchomůrky se rozmnožují výtrusy.“

Následuje otázka: „Z jaké muchomůrky se ve vašem životě nakonec stala houba?“

Tato nečekaně silná dávka duchovní inspirace mě konsternovala natolik, že jsem si zprávu ani neuložil. Po nějaké době jsem ji hledal v hromadných zprávách svého e-mailu, ale už byla automaticky smazána. Marně jsem se po ní ptal u spřízněných unitářských duší, až mi ji loni v prosinci poslal Miloš Hlávka (člen obce širšího společenství), který ji měl archivovanou. S humorem sobě vlastním připsal: „Možná bych měl ještě námět na ještě duchovněji text – mohl by být o přestavbě rozhledny na věž, případě o proměně dubu ve strom.“

Nelze upřít, že tento text je inspirativní. Mě po jeho přečtení napadlo, že by autor mohl jet do newyorského Bronxu a vysvětlovat tam ozbrojeným členům nějakého pouličního černošského gangu, jak se může stát černoch člověkem. Podobně jako uváděl, že houby i muchomůrky se rozmnožují výtrusy, mohl by jim říkat, že lidé i černoši se rozmnožují – no, raději obraťme list.

Pak jsem Milošovi prozradil, že sentenci o muchomůrce chci začlenit do textu na téma „Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce“, a on mi odepsal:

„V případě toho výroku o muchomůrkách bych řekl, že bylo vcelku jedno, že se srdce nemodlilo, horší bylo, že dokonce ani nepředalo mozku pokyn, aby myslel a všiml si, že muchomůrka je speciálním případem (rodem) houby. A navíc že ne všechny muchomůrky jsou jedovaté. (smajlík) Sice si dovedu představit, »co tím chtěl básník říci«, ale... (smajlík).“

Poznámkou o tom, že srdce nepředalo mozku pokyn, Miloš vtipně odkázal k používání kritického rozumu i v náboženství, což je princip, kterým se někteří unitáři rádi zaštiťují. Leč tady tento princip vzal za své.

Položil jsem si otázku, jak by na takové moudro reagoval mykolog. Hned jsem si vzpomněl na jednoho, s nímž jsem před lety dělal rozhovor pro noviny. Je objevitelem několika druhů hub. Když se dostal do správně povídací nálady, položil jsem mu otázku, jestli se už někdy otrávil houbami. Podíval se, jestli není v doslechu jeho manželka, načež mi se spikleneckkým výrazem ve tváři prozradil, že jednou s kolegou mykologem našli v lese nějakou houbu (název už si nepamatují) a dohadovali se, který je to druh. Přeli se o dva druhy hub, jež si byly velice podobné, jenže jeden jedlý, a druhý jedovatý. Můj respondent nabídl řešení tím, že houbu ochutná. Jeho kolega nebyl tolik odvážný, nicméně nerozmlouval mu to.

Pochopitelně se ukázalo, že se jednalo o jedovatý druh. Odvážný houbař mi nadšeně líčil, jaká to byla krásná otrava, jak měl horečku, pěna mu šla od úst a podobně. Všechno si zapisoval, a jakmile se uzdravil, vyhledal kolegu a hrdě ho seznámil se zápisky. V mé přítomnosti se stále více opájel vlastním vyprávěním, a když jsme se loučili, byl už v takovém varu, že mě považoval za nového kolegu mykologa a zcela vážně mě poučoval, že pokud někdy budu jíst jedovatou houbu, ať si předtím nezapomenu přichystat zápisník a tužku, abych mohl detailně zaznamenávat průběh otravy.

Řeknu vám, že takovému člověku bych se asi neodvážil dát přečíst úvahu o muchomůrce z dílny Kompasu na cestu. Otravu houbou sice přežil, aby tahle četba by právě pro zaníceného mykologa mohla mít tragické následky. Stejně tak bych se neodvážil předložit takovou úvahu zakladateli českého unitářství Norbertu Fabiánu Čapkovi, člověku hluboké lásky k Bohu.

A ještě k té mé poznámce o údajně duchovních textech, promluvách a myšlenkách vycházejících ze současné Unitarie. Proč o nich říkám, že jsou údajně duchovní? Protože jejich podstata je více či méně podobná podstatě úvahy o tom, jak se muchomůrka stane houbou. Mají v sobě duchovna pramálo, potažmo žádné, a důvod jejich vzniku je buď neznámý, nebo manipulativní. Vytvářeli je lidé, jejichž jazyk mluvil, ruka psala, avšak srdce se nemodlilo. Kdo ví, jestli se o to někdy pokusili. Kdo ví, jestli vůbec vědí, o čem je řeč. Ale ostatní jim naslouchají. Někteří přitakávají, někteří mlčí, někteří se dokonce snaží vytvářet něco podobného, snad v domnění, že takhle to má být. Jen málokdo řekne: „Tohle ne.“ A pokud to řekne, výsledek je jen ten, že po nějaké době odejde z Unitarie. Tím se nad ním zavře hladina.

V roce 2015, po sedmi letech svého organizovaného unitářství, jsem zjistil, že to, co od Unitarie očekávám, nacházím v lidech, nad nimiž se buď zavřela hladina, nebo se nad nimi brzy zavře. Mezi lidmi, jejichž jazyk pracuje, když se jejich srdce modlí. Mezi lidmi, jejichž duchovní schopnosti dokáží dát víc než „muchomůrku, ze které se stane houba“. Zároveň jsem vlastní vinou mnoho nevěděl o lidech v jiných organizačních uskupeních, než je pražská obec a obec širšího společenství, a to, co jsem o nich věděl, bylo hrubě zkreslené. Dnes vím, že i tam se rodí jiné duchovní

hodnoty než „muchomůrky“. Už jsem se však nedokázal do žádného takového uskupení včlenit.

Bylo mi zkrátka lépe mezi odpadlíky. Vlastně jsem poznal, že by se z nich dala sestavit ještě jedna Unitarie, docela neoficiální, která by možná byla početně větší než ta oficiální, a vůbec by nepotřebovala placené duchovenstvo, jelikož její členové by si dokázali duchovní záležitosti zařídit sami vzájemnou pomocí. Má to však jeden podstatný háček. Většina těchto neoficiálních unitářů není ochotna se organizovat. Možná to není neochota, ale nedostatek času a organizačních schopností.

V létě 2015 jsem se takovou partičku pokusil svolat. Pozvání přijal Jirka Kloboučník, tenkrát téměř na odchodu z teplické obce, Jája Marková a Mija Kmentová (první téměř na odchodu z pražské obce, druhá organizovaná tamtéž, ale ne příliš šťastná z tamní atmosféry) a já, člen obce širšího společenství, tehdy na vážkách, zda mám zrušit členství. (Ani Jirka, ani Jája, ani Mija už dnes v Unitarii nejsou.)

Rozhodli jsme se, že zkusíme společně uskutečnit unitářský obřad. Setkali jsme se v Praze, u stolku na zahrádce nějaké restaurace. Po úvodním povídání, kdy jsme probrali situaci v obcích, odkud jsme pocházeli a kde jsme nenalézali, co k prohloubení ducha potřebujeme, jsme spontánně začali s obřadem.

Jako plamínek symbolizující duchovní světlo postačilo škrtnutí zapalovačem a pak jsme jeden po druhém říkali své promluvy. Jirka hovořil o duchovní hodnotě poctivé práce, Mija vyprávěla o jednom zlomovém okamžiku svého života, kdy si ujasnila žebříček životních hodnot, já přečetl svou báseň a prozradil, jaké pohnutky mě vedly k jejímu složení, a Jája přednesla improvizovanou modlitbu za mír. Dnes už z hlavy nevylovím ani jednu její větu, zato si dobře pamatuji na krásný pocit, který jsem při jejích slovech prožíval.

Shodli jsme se, že takové setkání nám dalo víc než vše, co jsme dosud v Unitarii zažili při naplánovaných oficiálních akcích. Povídali jsme si pak ještě dlouho naprosto otevřeně. Jako zajímavost uvedu, že Jája, Mija i já jsme si u toho zapálili, a jediný, kdo nekouřil, byl Jirka, jelikož tabákové potěšení pověsil na hřebíček už před mnoha lety. Cigarety jsme zhasínali jen tehdy, když se někdo z nás rozhodl pronést duchovní poselství. Tohle prosím není propagace kouření, jen doklad toho,

jak naše chování bylo uvolněné a vlastně i přirozené. Nikdo z nás neměl potřebu hlídat se před druhým v obavách, aby ten druhý proti němu jednou něco nepoužil. Tohle setkání nesloužilo jen k tomu, abychom si sami vytvořili duchovní obřad a cítili se při tom uvolněně. Chtěli jsme dospět k definici podstaty jakékoliv duchovní činnosti. A k té jsme opravdu dospěli. Je to upřímná víra v Boha. Následovala diskuse, jak si člověk může Boha představit. Odpověď? Když si ho potřebuješ představit, představ si ho, jak chceš, ale důležité je, abys jeho komunikaci cítil v srdci a snažil se na ni napojit svými myšlenkami a pak i činy.

Jája tehdy řekla větu, jež se mi vryla do paměti: „Není žádným proviněním proti používání kritického rozumu v náboženství, když si budeme Boha personifikovat. Personifikace neuchopitelných záležitostí je přirozený lidský projev snahy o jejich pochopení.“

V té době jsme ještě neznali verš „Darmo jazyk pracuje, když se nemodlí srdce“ ani sentenci o muchomůrce a houbě, ovšem za použití jiných slov jsme k jejich obsahu došli. Naším společným poznáním byl fakt, že v unitářském společenství, kde se nemodlí srdce, se může dařit jediné tak muchomůrkám a podle toho se pak odvíjí i činnost takového společenství včetně navrhovaných a schvalovaných předpisů. Do takového společenství jsme již nechtěli patřit.

Loučili jsme se slibující jeden druhému, že se takto znovu někdy setkáme, jenže pokud použijete sousloví „znovu někdy“, zpravidla se to nikdy nestane. Tohle pravidlo se vyplnilo. Krásné vzpomínky na těch několik neopakovatelných hodin mi však trvale zůstaly v srdci.

Podobně hezký pocit jsem pak zažil o rok později, když jsem se zúčastnil duchovního setkání neformální skupiny okolo Honzy Všetečky (tehdy člena pražské obce, dnes už tam není), které se uskutečnilo u unitáře Vladimíra Švandy v Praze. Opět parta lidí, kteří měli k sobě duchovně blízko, větší část z nich by si mohla na triko připnout placku s nápisem „V Unitarii jsem persona non grata“, a všichni velice duchovně tvořiví, přestože každý z jiného těsta – v té skupině byste našli bezdomovce i lidi s vysokoškolským vzděláním.

Přesto vše fungovalo výborně! Honza navrhl několik duchovních témat, kterým bychom se mohli věnovat, my jsme si společně jedno vybrali a pak už jsme si

uvolněně povídali a Honza jen zpovzdálí usměrňoval bujarý tok našich myšlenek. Už si ani nepamatuji na to hlavní téma, ale vzpomínám si, že jsme se v jednu chvíli dostali od výživy pránou k tančení slowfoxu. Z odstupu to zní komicky, ale v daném okamžiku to dávalo smysl.

Když jsem ze setkání odcházel, měl jsem pocit, že mi narostla křídla. O tomto pocitu jazzoví fanouškové říkají, že když ho člověk pocítí při cestě z koncertu, jednalo se o dobrý koncert. Takže to nejspíš bylo dobré duchovní setkání. Uskutečnilo se víceméně spontánně, nevyšlo v žádném rozpisu unitářských akcí. Prostě se setkali lidé, kteří se snažili, aby jejich jazyky mluvily, když se srdce modlí. Proto si tam dokázal rozumět bezdomovec s vysokoškolačkou, kteří by asi za jiných okolností těžko hledali společnou řeč.

Díky tomu jsem poznal, že si svou Unitarii mohu vytvořit úplně sám. Stačí zatelefonovat v pravou chvíli správnému člověku, který pluje na podobné vlně. Žádnou roli nehraje skutečnost, zda je organizovaný v Unitarii, anebo už za sebou práskl dveřmi, anebo o unitářskou organizovanost ani nestojí. Jde jen o to, aby vnitřně cítil podstatu unitářství a upřímně se snažil o onen zvláštní a nepopsatelný stav, kdy jazyk pracuje, přičemž srdce se modlí.

Už jsem zažil řadu takových krásných telefonátů, po nichž následovalo ještě krásnější reálné setkání ve dvou, jelikož už bylo předchozími telefonáty jaksí poučenější. Rád vzpomínám na schůzky například s Jirkou Kloboučnickem a Radovanem Lovčím. Mohl bych tady jmenovat další jména a prozrazovat obsahy rozhovorů, ale to bych už asi čtenáře nudil. Jméno jedné úžasné duchovní bytosti však nemohu přeskocit. To jméno zní Sofia Pavala.

Že je Sofi duchovní pracovnící v oficiální Unitarii a má tam snad ještě nějaké další funkce, to je její věc. Kvůli nim jsem si ji do „svoji“ Unitarie nepřijal. Já si ji ve „své“ Unitarii hýčkám proto, jaká je uvnitř. Předem říkám, že ji jako člověka nepřijímám nekriticky, existují oblasti, na něž máme odlišné názory. Avšak těch, na kterých se shodneme, je hodně a jsou to právě ty nejdůležitější. Zřejmě proto se stává, že po dlouhé odmlce najednou jeden z nás zatelefonuje druhému a ukáže se, že volá v pravý čas, kdy druhý tento jeho telefonát potřebuje.

Jednou v létě jsme si zase takhle zavolali, když jsem se chystal na pracovní jednání

do Prahy. Sofi mi řekla, že v Praze bude ve stejný den taky z pracovních důvodů a že bychom mohli ty naše dva pracovní dny završit jedním pěkným setkáním někde v hospůdce.

Odpoledne jsem jí zavolał, že už mám hotovo a bloumám na Černém Mostě. Za pár minut Sofi přifrčela autem. Prohlásila něco v tom smyslu, že z pražských hospod nevyzařuje žádná duchovní inspirace, řekla, ať nastoupím, nakopla motor a zastavila až u restaurace v Horních Počernicích, kde se dalo sedět i venku. A tam ta duchovní inspirace skutečně nějak vyvěrala, protože sotva jsme usedli ke stolku, hned jsme si začali povídat tak, jako kdybychom oba říkali svoje promluvy, jež se různě doplňují a proplétají.

Byl to bez nadsázky unitářský program pro dva, kteří si ho nenaplánovali, a přesto ho uskutečnili. Do úvah o tom, jak je pro nás oba v životě důležitá víra v Boha, jsme vkládali nejrůznější životní zážitky, od smutných až po veselé. Na závěr Sofi vytasila svůj nejnovější duchovní přesah v reálném životě, který jsem už nedokázal přebít ničím ze své tehdejší současnosti.

Vyprávěla mi, jak jela autem na šrotiště, aby tam vůz navždy nechala, protože už měl svoje lepší roky definitivně za sebou. Zvenčí sice vypadal docela dobře, ale uvnitř to všechno klepalo a nedoléhalo, takže si Sofi ani nebyla jistá, jestli zvládne ke šrotišti dojet. Ubírala se po prázdné silnici, nějak se při tom duchovně zamyslela – a narazila do svodidel. Svodidlům se nic nestalo, Sofii taky ne, zato plech auta získal krásné pomačkání. Když přijela na šrotiště, všem zaměstnancům bylo na první pohled jasné, že tohle auto tam zůstane právem. Tím Sofi díky své samovolné duchovní práci dokázala naplnit osud osobního automobilu, který je oproti ní nesrovnatelně větší, těžší a bez jakýchkoliv schopností k duchovní empatii.

Po těchto slovech mě Sofi zcela bezpečně dovezla novým vozem zpátky na Černý Most. Při loučení jsme téměř současně řekli, že máme jeden druhého rádi. Tečka, víc nebylo třeba dodávat. Každý jsme zase vstoupili do svých samostatných osobních životů, ovšem s dlouhodobou vzpomínkou na tohle krásné setkání.

Tečka, víc není třeba dodávat. Text je napsaný. Trvalo sice dlouho, než jsem se k němu dokopal, ale už je na světě.

Teď bych měl ještě napsat věty: „Myšlenky v tomto textu se rodily zahřívány

řeckým sluníčkem. Při psaní jsem usrkával retsinu a kouřil modré karelíe.“

Jenomže řecké sluníčko svítí daleko v Řecku, retsina je dávno vypitá a z karelií už nemám ani prázdnou krabičku. Pustím si tedy cédéčko Dmitrise Kalantzise.

POEMA O MIGUELU SERVETOVÍ

(V Unitářské mozaice třetí pokračování)

Josef Musil

Přinášíme další pokračování delší lyrickoepické básně „Poema o Miguelu Servetovi“, jejíž části vycházely v Unitářských listech do října 2015. Španěl Miguel Serveto (uváděn nejčastěji jako Michael Servetus) je pro zrod unitářství významnou postavou. Proslul jako odvážný teolog (antitrinitář), humanista, lékař a kartograf. Narodil se roku 1511 (uvádí se také 1509), zemřel mučednickou smrtí roku 1553. Části básně zveřejněné v Unitářských listech představily Servetovo mládí v rodném Španělsku na počátku 16. století, studia v Toulouse, pak jeho působení u habsburského dvora, kdy jako mladý muž napsal v roce 1531 knihu „O omylech Trojice“. Španělská inkvizice ho vyzvala, aby se k ní neprodleně dostavil k dobrovolnému prošetření svého případu, což se de facto rovnalo odsouzení k smrti. Kromě katolíků pobouřil svým spisem i protestanty. Nato uprchl do Paříže s cílem věnovat se vědecké práci. Vedl si natolik zdatně (objevil například malý krevní oběh), že byl brzy pozván do prestižního lyonského nakladatelství, aby se ujal role editora při přípravě nového vydání Ptolemaiovy Geografie.

V Unitářské mozaice jsme si přečetli o tom, jak mistři na pařížské Sorbonně pozvali Serveta do svých řad. Jednou při své přednášce ke studentům opustil téma vyučovací hodiny a hovořil o pokrytectví katolické církve, vyjadřoval, že všichni lidé mají božskou podstatu, nabádal ke kritickému přístupu k církevním dogmatům a na vlastním příkladu zdůrazňoval prospěšnost poznávání různých duchovních proudů, o nichž si má každý vytvořit vlastní názor samostatně. Za to byl vyhnán z univerzity a žil jako psanec. V poemě samozřejmě není vše podle skutečnosti, s některými životopisnými údaji autor nakládá volně a vyměňuje si právo na autorskou licenci, aby mohl básnický vyjádřit podstatu osobnosti hlavního hrdiny.

V minulém pokračování jsme Serveta opustili ve chvíli, kdy stojí nad propastí a v pocitu naprosté bezvýchodnosti chce spáchat sebevraždu skokem. A tady je pokračování. Básnický pohled se opírá o skutečnost, že Serveto pobýval u různých ochránců a neustále mu šlo o svobodu i život. Některá místa pobytu a jména

ochránců a neustále mu šlo o svobodu i život. Některá místa pobytu a jména ochránců jsou známá, některá však jen tušíme nebo vůbec neznáme. Pasáž, která v básni pojednává o tom, jak byl Serveto napaden žárlivým lékařem a ještě někým a ubránil se jim tím, že v šarvátce zranil jednoho z útočníků mečem, se však skutkově přihodila. Stalo se to v Charlieu a Seveto pak kvůli incidentu pobyl několik dnů ve vězení.

(Životopis Miguela Serveta zpracoval pro české unitáře Radovan Lovčí v samostatné publikaci.)

SERVETO VELEBÍ SVÉHO ZACHRÁNCE VILANELOU

Anděli stvořený láskou a mládím,
jenž sis mě přivinul v rytířském objetí,
pro tebe vzdávám se všeho, čím vadím.

Ty jsi mě převedl chytře a kradím
přes bludné kořeny z dostřelu prokletí,
anděli stvořený láskou a mládím.

Nyní mě před jedem lidským i hadím
chráníš jak mládě zde v hradě, kde v dojetí
pro tebe vzdávám se všeho, čím vadím.

Ó tvůj hrad! Ten už snad Ibn al-Adím
popsal co Ravendel v třináctém století,
anděli stvořený láskou a mládím.

Sváry, k nimž svádím, teď do sebe svádím,
boj s nimi svádím a v očistném vypětí
pro tebe vzdávám se všeho, čím vadím.

Anděli, pilíři pod pevným kladím,
do nějž je vnořený božský klid nadsvětí,
anděli stvořený láskou a mládím,
pro tebe vzdávám se všeho, čím vadím...

SVÉ OKNO MYSLI...

Své okno mysli skryl jsem zády
dvou pomyslných okenic,
a že jsem bystrý ze zásady,
teď v mysli mám jen bystré nic.
To bystré nic nic nevytváří,
jen cukají mu nervy tváří.
Jsouc v cíli cílí bezcílně
jak střelec, jemuž ve střílně
pán nechal na noc arkebuzu,
leč zhasil ohně v okolí
a stáhl všechny patroly,
čímž nahnal střelci stálou hrůzu,
že kamkoli kdy vystřelí,
vše budou marné výstřely.

Mé bystré nic je frustrováno
a k činnosti se ponouká:
buď učí tmu říct dobré ráno,
či panáčkovat pavouka,
jenž spustil se sem po vlákénku,
než okenice sklaply zvenku.
Ou, jsou to pouhá šidítka!
I pavouk, který k niti tká
spleť jemných pavučinných spirál,
už pochopil, že do sítí
zde žádnou mouchu nechytí;
on ale než by tupě zíral,
své pasti ve tmě rozmístí,
ač nedočká se kořisti.

Mé bystré nic se proto táže,
proč naprosto je k ničemu
jak rtuťovitě činné páže,
jež za pána má ničemu,
když onen pán ho s chutí nutí
stát v temnu téměř bez pohnutí. —
„Ne, neboj, nejsem ničema,
jen vděčně činím, co se má,
vždyť vděčím za pozemskou spásu!
Kéž směl bych rozkrýt tajemství,
kdo poskytl mi hájemství,
kdo oblékl mne do atlasu,
kdo sytou krmí krmí mě,
kdo jarem je mi po zimě!“

ODPOVĚĎ

Jsem tvůj žák, můj mistře Migueli.
Nepamatuješ si na mě?
Sedával jsem v zadní škamně,
sice krátce, zato pilně,
a tvé věty, jež mi v mysli vřely,
sál jsem takřka nitrožilně.

Rektor Sorbonny měl bídné špicly,
zato já mám dobré zvědy,
kteří všecko znají z vědy,
jak své stopy zmást i smazat
či jak vylézt žebřík se sto šprycky,
shora skočit salto nazad

a pak snožmo přistát mimo scestí,
kde by je ti špicli picli,
načež zeptají se, víc-li
chtěl bych vědět o svém mistru.
Baže chtě bych, baže po tom štěstí
uložit si do registru

svého hypnagogického snění
další děj, v němž žil můj mistr.
Děj se přimkne jako listr
ke kůži mých přímých představ,
které podivuhodně se změní,
čímž mou mysl vnesou před stav,

kdy má ústa řekla první hlásku
podle slyšeného hlásku,
jenž mi podle nandal masku,
byť ten hlásek byl mé matky.
Od té chvíle jsem jak po výprasku
a svůj život chci vzít zpátky.

Pouze tvoje moudrost, milý mistře,
způsobuje, že šrot zmaru
v hlavě jako v pivovaru,
kde vše dosud marodilo,
se mi s čistou vodou tvých slov vystře
v dokonale zdravé dílo.

(A až svět, jenž na pravdu je skoupý,
to mé dílo zase za lži skoupí,
aniž ptal se, souhlasím-li s koupí,
přijdu k tobě pro naději,
mistře, ježž mám nejraději.)

FABLIAU

„My dva, oddaný můj žáku,
máme stejného jak máku!“
„Kromě smůly, jež snad nechtíc
jde v tvých stopách,“ pravil šlechtic

a dál dodal: „Je to osud.“

Po těch slovech poslal pro sud
z nejspodnějších hradních lochů.

Miguel se napil trochu,

načež zvolal: „Kriste Pane!

V tomto rudém víně plane
languedoc-roussillonské slunce!

Síly je v něm jako v runce,

jejíž čepel s noži zboku

zabodnutá v lidském boku

vniká vnitřkem těla k bradě

a krev stéká po násadě,

krev, jež byla — katarova.“

„Církev je jak černá vdova,“

poznamenal šlechtic k tomu,

„nejhůře se chová k tomu,

kdo ji pojal za nevěstu

z čisté lásky, a ne z trestu.

Po manželské povinnosti

bud' mu zláme v těle kosti,

či ho spálí na hranici.

A kdo prchne za hranici

dogmaticky kruté země,

aby věřil neničemně

v nově obydleném místě,

ten tam bude zcela jistě

dostihnout a zabit mečem;

před tím nikam neutečem.

Zabijáci v službách kříže

(vesměs lůza, sem tam kníže)

zdatně i v tmách zaútočí,
neboť vztek jim svítí z očí
jako rozžehnutý paškál,
že by se i satanáš kál
v jeho uhrančivém svitu
za svou slabou brutalitu.

Svíci drží dutý svícen,
a jen kdo je neosvícen,
neboť uvnitř toho svícnu
schoval se jak slina v jícnu,
ten má šanci na dožití,
i když svíce stále svítí.

V tomto světě ke zlu vstřícném
přežijem jen skryti svícnem,
proto přijmi svícen za byt;
kdo v něm není, bude zabit,
zrovna jako albigenští.

Právě já jsem člověk, jenž ti
v říši nehumánních norem
dokáže být protektorem,
byť jsi psanec věčné klatby.

Hleď ty hradby! Tento hrad by
sebevětší střelný zásah
vnímal jako snítko v řasách.

Máme spoustu jídla v sklepích,
v komnatách nás hýčká přepych,
vidí sem jen shora ptáci,
budeš tu mít klid k své práci,

tohle nenašel bys jinde.
Můj hrad je tvůj Tangermünde,
věrná posádka ho chrání,
buď zde a tvoř do skonání.“

„Děkuji ti za nabídku,
jen mi opatři dost svitků,
abych zapsal, co v mé hlavě
raší k světu naléhavě.“

„Ohó! Pohleď z okna dolů
na to stádo skvostných volů!
Zítra s nimi bude ámen —
odkožím je na pergamen
pro tvé nové manuskripty.“

„Já... se nedostanu z krypty,
jíž je mi tvé hradní sídlo,
byť tu mám klid, pití, jídlo?“

„Krypta? Brána do oázy!
Mistře, co ti tady schází?“

„Mám-li sepsat spoustu spisů
bez bezděčných kompromisů,
scházejí mi — jak to říci —
názoroví protivníci.“

„Posloužím ti. Mám tvou školu,
jak se vrhnout do rozkolu.“

„Vždyť jsi ke mně shovívavý...
Mně se hodí tvrdší hlavy,
ba i potměšilý chichot.
Jistě tu máš tajný východ,
který spodem vede za hrad

do té stráně plné zahrad
přepásaných pásy teras.
Věřím, že tam najdu svéráz
v osobnosti zahradníka,
jemuž zpod klobouku z lýka
vykukuje snědá hlava
a ta moudrost načerpává
pouze z roubů vinné révy,
proto ví, co vědec neví.
Stvrdím ti teď rukoudáním,
že když budu smět jít za ním,
projdu s ním, co chystám v knížce,
a hned se sem vrátím k číšce.“
„Ve své touze po volnosti
chceš mě přimět k povolnosti,
jenže v tom ti nevyhovím.
Ještě jinak ti to povím:
Až svět bude bez excesů
teokratického běsu,
běž si, kam ti srdce velí,
milý mistře Migueli.
V dnešní době, jež zlem pěníc
dělá z pěníc houfce štěnic,
Bůh tě svěřil do mé péče,
z čehož tě nic nevyvleče.
Znám tvá útěková pnutí,
tudíž něco neřeknu ti:
Nevíš, kdo jsem, nevíš, kde jsi.
Dolil jsem ti víno, dej si.“

„Stačí. Už vím z vinných tónů,
že jsem v Languedoc-Roussillonu;
v kraji, kde ctně jako panny
žili veri christiani,
než je všechny nechal pobít
(jak ho k tomu papež pobíd')
Arnaud Amalric de Cîteaux.
Zdejší kraj má v sobě skryto
vše, co způsobil ten legát,
proto v proudech táhlých legat
větrem zní křik nebožáků.

Nyní k tobě, drahý žáku:
Tvůj šarm není nijak panský,
navíc mluvíš okcitánsky,
a ač nemám žádný důvod
nevěřit v tvůj vzácný původ,
věřím, že tvůj dávný předek,
nejspíš prapraprapradědek,
naplňoval sečnou zbraní
legátovo přikázání:

„Zabij všechny! Bůh své pozná.”
Od těch dob se nehlomozná
ozvěna zla, které zplodil,
předává co stálý podíl
dědičnosti, jejíž čenich
čichá v dalších pokoleních,
a když vydechuje, tu se
z páry v její shnilé puse
vytvářejí čertí spáry

drásající mokré spáry
mezi závitů stěn mozku,
až se člověk změní v trosku.
Na tobě si, žáku, cením,
že chceš novým pokolením
předat odkaz bez poskvrny.
Ozvěnu zla tlumíš drny
hutné lásky bez předsudků;
dals ji do všech dobrých skutků
vůči mně, jenž v mírné míře
podobám se na kacíře
zkraje třináctého věku.
Za to slyš můj výraz vděku:
Odnímám zlo z tvého rodu!
Prosím, pusť mě na svobodu;
však jsme někde u Béziers,
kraje sladké poezie,
sladkých vín a sladkých dívek,
jež spí v noci bez příkrývek.
Znám k nim cestu ze studií,
k mnohým z nich jsem v euforii
vcházel po okenní římse.
Tak už mě pusť. Neztratím se.“

NOKTURNO À LA DRAMA

Noc. Tma je mlhou vazká.
Mdlý měsíc svítí do myrty,
jež dřímá u předbraní,
a anestetickými rty
ji bez ustání laská.

Tam v předbraní dva páni
se loučí dlouhým pohledem
a čtvero očních bělem,
těch špetek sněhu pod ledem,
má blízko k bodu tání.

Lesk v zraku nedobdělém
a peskovaném teskněním
vřel drápky do duhovek.
„Tvůj záměr, mistře, nezměním,
jdi tedy za údělem

jak brouček křehkých krovek,
jenž zmizí v kraji pranýřů
a zaoraných pluhů,
kde lítí lovci kacířů
se třesou na úlovek.“

Tak promluvil druh k druhu
a druhý šeptl zlehýnka:
„Kdo vlastní osud změní?
Je vepsán v dlaních miminka
i v drahách zvěrokruhu.“

Hlas zhasl na ostění,
když jeho akční rádius
vplul černé mouše do sna,
v němž motýl *Morpho didius*
zval mouchu ke spáření;

ta zrudla jako dosna
a vzkřikla v libém pocitu,
jsouc vstřícná k jeho plánům:
„Kéž plodem našich koitů
je včela medonosná!“

Zpět k našim dvěma pánům.
Už totiž nejsou v předbraní.
Pán hradu zavřel bránu
a Serveto jde po stráni,
kde *Podospermum canum*

svou žlutí svítí v lánu,
byť říká se mu hadí mord
a ještě k tomu šedý.
„Stůj!“ — z mlhy vynořil se kord.
Hrot píchá do hrtanu.

V té chvíli i muž vědy
má prudký strach a ztrácí řeč.
Teď zleva blikla dýka
a zprava kdosi tasil meč.
Tři shodné bodné středy

třou kůži nešťastníka,
dva v bocích, jeden v podbradku.

Je pouze jedna pomoc:
vzít bleskem roha pozpátku.
Vtom člověk s kordem říká:

„Teď zlomíme tvou zlomoc
a spláčeš, že ses stroze smál
mé medicínské praxi.“

Muž vědy se však rozesmál:
„Ha, zjevně nevíš o moc

víc, než když profilaxi
jsi zaměňoval s kastrací
a rýmu s lézí jater.
Smíš kuchat nejvýš matraci
či staré oslí flaksy,

a slovem operatér
se nikdy nesmíš opásat.
Dle Ježíšovy lekce
vžeň žeň svých ďáblů do prasat,
vrať titul almě mater

a táhni do korekce.“
„Mlč, u sta láter! Mstitelé,
hr na něj, na zlotřilce!“
Leč oni stojí nesměle
jak mladý muslim v Mekce.

Než stačí sevřít jílce,
muž couvne, přičemž vytrhne
meč z omečené ruky.
Tou odýčenou vítr hne
a v bezprostřední chvíli

všem prozrazují zvuky,
že dýka spadla na cestu,
kde skáče po křemenech.
Pak podle znění šelestu
pan doktor kordoruký,

když zvolal: „Mně ho přenech!“,
kord rovně vhroužil do větru
a do mlhy vjel špicí
jak vsuvným koncem katétru —
„Proč neumíráš v stenech?

Hej, špíno, můžeš říci,
zda bodl jsem tě do tepny?“
Náš Serveto se směje:
„Tys asi přišel z výčepny,
jsi prostě na palici.

Teď sleduj vývoj děje.“
A z podřepu meč vymete
vstříc k tříslům svého soka.
„Au! Tohle je čin čuněte!
Krev z rozkroku mi leje!

Tak chopte se ho, cvoka!
 Cvok vstane a pěst vymrští —
 vždyť oba boční rváči
 jsou přece k pláči. Nýbrž ti
 jak rozvodněná stoka

se k Servetovi tlačí;
 ten bez meče mu chytne pěst,
 ten bez dýky ho skolí
 a tlučou do něj ostošest.
 „Mír! Vzdávám se! To bolí!“

KYRIELA

Pomsto — letlampo zlých Baalů,
 opaluješ amygdalu
 každého, kdo tebou stoná;
 nocí voní routa vonná.

Mysl je hrst opálů, jež,
 Baale, dbale propaluješ,
 jak se sluší na démona;
 nocí voní routa vonná.

Z opálů tím jako z plástu
vytéká med xenoblastu,
v mysli vzniká mrtvá zóna;
nocí voní routa vonná.

Ztvrdlý xenoblast pak, Baale,
zašlapáváš neurvale
do dna pekla vahou slona;
nocí voní routa vonná.

Takto, Baale, jals tři chlapy,
kteří Miguela trápí
coby psance ze zákona;
nocí voní routa vonná.

Spoutali ho tlustou šňůrou,
ústa ucpali mu kůrou,
mlžná tma je oční clona;
nocí voní routa vonná.

Smýkají jím, a náš čtverák
přes bolesti vnímá, kterak
(byť Baal v těch třech rejdy koná)
nocí voní routa vonná.

A ti tři ho silou pěti
vlečou poli popaměti
s nezdolností škorpiona;
nocí voní routa vonná.

K nejbližšímu městu v panství
táhnou ho, jak ke křesťanství
táhla chotě svatá Nonna;
nocí voní routa vonná

a k ní voní oregano,
v zátmí temnot čeká ráno,
tma tmu svírá jako spona;
nocí voní routa vonná

a k ní voní levandule,
noc jde do své druhé půle,
nesouc vesla pro Charóna;
nocí voní routa vonná.

Kéž tmu zničí světlá síla,
čistá jako nachobílá
Amaryllis belladonna! —
Nocí voní routa vonná...

POZDNÍ DOPOLEDNE

Tam v chodbě k městské šatlavě
dnes přešlapuje šmatlavě
kmet žalárník, jenž na hlavě

má ošuntělý baret
a pod ním mozek v lihu
a v mozku jednu rýhu
jak držák hracích karet.

Chlast, karban s bandou podruhů
a děvky mají zásluhu,
že zabředává do dluhů
hned večer po výplatě,
a přesto nezastaví
a ráno do zástavy
dá klidně vlastní gatě.

Čím splatí hříšné mámení?
Má nervy v jednom plameni...
Ó, Bože, dej mu znamení,
či lépe plný měsíc,
vždyť tento nuzný sketa
je v šachovnici světa
jen nepodstatný pěšec.

Proč neoddlužíš zhýralce,
jenž mládí ztratil ve válce
a propadl tam kořalce?
Kdo každou válku strojí?
Kdo nechává lít kule?
Jen vládci z Boží vůle.
Tím tedy, Bože, z tvojí!

Bác! — měsíc padl před kmeta
a vstoupil muž, pán ze světa.
„Prý tady vězníš Serveta.“
„Ach ano, vzácný pane.
Dle svědectví je zvrhlý,
a proto ho sem vrhli
tři cizí chlapi — já ne.

Už v noci ho sem přivlekli
jak zašpiněnou fusekli
a teď je celý oteklý
z ran, které od nich schytl.
No, myslím, u všech ďasů,
že spíše nežli basu
mu měli dopřát špitál.

Pan purkmistr i s konšeli,
když ráno vstali z postelí,
sem přišli a hned zmizeli,
leč rozkázali břitce:
„Než přijdou z krajské správy
stran toho vězně zprávy,
buď bdělý na své hlídce!“

Já žalářík jsem prokletý
jak zlověstný chvost komety,
a tys mi hodil v ústřety
dar k nohám na podlahu...“
„Ber. Směle se ho ujmi,

a vůbec neděkuj mi,
jen projev jistou snahu:

Puť vězně, strachu nedbaje,
chyť měšec a zmiz do háje
(kdo zůstane, vše prohraje).
V tom měšci najdeš zlato,
a zlato platí všude
a vždycky platit bude.
Tak, brachu, co ty na to?“

VYSVĚTLIVKY:

Vilanela — (z italského villanella) básnická forma o šesti slokách s pevně daným systémem dvou refrénů

Kradím — varianta příslovce kradí, tj. skrytě, nepozorovaně, nenápadně, potají

Ravendel; Ibn Al-Adím — Hrad Ravendel, pocházející z 12. století, sloužil jako významný opěrný bod v severní části křižáckého hrabství Edessa (francouzský stát v severní Sýrii a v horní Mezopotámii v letech 1098–1150). Když se v první polovině 13. století hrad vrátil do muslimských rukou, byl opraven a posílen. Arabský zeměpisec Ibn Al-Adím z Aleppa ho popsal a charakterizoval jako jeden z nejsilnějších hradů (také díky jeho umístění) své doby.

Šrot zmaru; v hlavě jako v pivovaru; vystře / v dokonale zdravé dílo — Přirovnání k fázi výroby piva: vystírání. Je to proces míchání sladového šrotu s vodou, kdy vzniká tzv. vystírka, která se v dalším procesu nazývá také rmut či dílo.

Fabliau — (čti fabljú) Krátká vtipná veršovaná povídka, oblíbená ve francouzské literatuře zejména ve 12. až 14. století. Používá osmislabičný verš, rýmovaný sdruženě.

Runka — Druh sudlice, dřevcová zbraň italského původu. Na dlouhé násadě je přímá

ostrá čepel, která má po stranách srpovité výběžky. Používala se v celé Evropě do 15. století; jako ceremoniální zbraň u dvora sloužila ještě v průběhu 17. století.

Tangermünde — Hrad Karla IV. v Německu, kde plánoval v klidu dožít stáří.

Katar (kataři); albigenští; veri christiani — Názvy pro členy středověkého křesťanského hnutí na Západě. Katolická církev je považovala za kacíře a pojmenovala je katary či albigenskými (podle města Albi v Languedocu). Oni sami si říkali veri christiani (čti veri christyjány), tj. praví křesťané.

Okcitánsky; Languedoc-Roussillon — K nejvýznamnějším ohniskům hnutí albigenských patřila Okcitanie (v básni se jedná přibližně o jihofrancouzský region, který také nesl název Languedoc-Roussillon, čti Langdog-Rusijon).

Arnaud Amalric de Cîteaux; Béziers; „Zabij všechny! Bůh své pozná.“ — Papežský legát Arnaud Amalric de Cîteaux (čti Arnó Amalrik d-Sitó; přízvisko podle kláštera Cîteaux) nechal při křížové výpravě proti albigenským v roce 1209 ve zmíněném regionu povraždit všechny obyvatele města Béziers (při recitaci básně čti Bézije), protože se mezi ně vmísili albigenští, a vojáci se ptali, jak je od místních katolíků rozeznají. Proslulý je Amalrikův povel: „Zabijte je všechny! Bůh ty své pozná.“

Rčení pochází z pozdějšího zápisu této události z pera Caesaria z Heisterbachu a v originále zní: „Caedite eos! Novit enim Dominus qui sunt eius.“

Znám k nim cestu ze studií — Ve francouzské Okcitanii leží město Toulouse, kde Serveto studoval na univerzitě. Od 1. ledna 2016 je Toulouse dokonce správním střediskem regionu Occitanie, vzniklého sloučením bývalých regionů Languedoc-Roussillon a Midi Pyrénées.

Kyriela — Francouzská básnická forma, která svůj název odvozuje od kyrie z křesťanské liturgie. Její charakter je litanický, je psána ve čtyřveršových slokách, má jeden neměnný refrén, který se během celé básně opakuje ve čtvrtém verši každé sloky. Tento refrén původně vycházel z charakteru opakujícího se zvolání Kyrie eleison!, které je obsaženo v kyrii, později básníci kyriely začali zpracovávat i jiné motivy. Všechny verše kyriely jsou tradičně osmislabičné, základní rýmové schéma je aaxX(X – rým refrénu), bbxX, ccxX atd. Jsou přípustná i jiná rýmová schémata, počty slabik i počty veršů ve sloce, ale sloky vždy musejí končit stejným

refrémem a báseň má mít litanický charakter, i ve světském enumeračním významu.

Baal — zde s významem démona

Xenoblast — Krystal, který se tvoří v metamorfované hornině a získává svůj tvar podle sousedních krystalů.

Svatá Nonna — Křesťanská světice pocházející z Kappadokie, uváděná jako svatá Nonna z Nazianzu (žila ve 4. století). Hned po svatbě obrátila na křesťanství manžela Gregoria, do té doby významného židovského rétora, který to pak v křesťanské hierarchii dotáhl až na biskupa. Všechny jejich tři děti se později staly svatými. Když ovdověla, vstoupila do kláštera. Je vzorem zbožné křesťanské matky, ochranitelkou dětí před smrtí, a nyní dokonce patronkou informačních služeb, patrně díky své schopnosti úspěšně předávat informace o křesťanství.

NA PAMÁTKU UNITÁŘE VLADIMÍRA ŠVANDY

V loňském roce se odebral na věčnost unitář, bratr Vladimír Švanda. Přijměte prosím, milí čtenáři, několik vzpomínek na tohoto nezapomenutelného muže.

ŽIVOTOPIS MÉHO OTCE

Marek Švanda

Vladimír Švanda se narodil 21. 6. 1934 v Praze. Svůj život prožil ve čtvrti Starý Spořilov. Jeho otec byl zaměstnancem ČSD – výpravčím a školitelem, a také aktivním otužilcem a sportovcem až do pozdního věku. Vladimírova maminka byla velmi oblíbenou zdravotní sestřičkou u obvodní lékařky na Spořilově a rovněž aktivní sokolkou. Všichni ji tu znali a měli ji rádi.

Vladimír absolvoval v roce 1959 strojírenskou fakultu ČVUT. V roce 1960 se oženil s Jitkou Krčovou. Roku 1961 se mu narodil jeho první syn Marek a v roce 1963 druhý syn Dan. Nejprve pracoval u Škodových závodů jako konstruktér jeřábů a později působil jako zaměstnanec Dopravního podniku Metro.

V mládí byl aktivním pilotem větroňů na pražském letišti Točná. Rád provozoval různé sporty – například kanoistiku, lyžování či windsurfing. Činil tak pouze rekreačně, avšak odvážně, vždy na hraně možností a schopností.

Měl rád výlety do přírody. Zajímal se o techniku, astronomii, letectví, kosmonautiku, programování, ale i náboženství a filozofii. Domluvil se především anglicky, dále trochu německy a rusky.

Snažil se po svém a s úsměvem odporovat komunistickému režimu – po nocích odstraňoval sovětské vlajky a všechny možné komunistické transparenty, k nimž bylo možné vyšplhat.

Po roce 1989 se radoval a velmi si vážil naší nově získané křehké demokracie. Měl rád Václava Havla a snažil se aktivně podporovat svobodnou občanskou společnost, mimo jiné pravidelnou účastí na konferencích Forum 2000 či svou přítomností na různých demonstracích a petičních akcích proti všem možným nepravostem a „škůdcům republiky“.

Táta byl nejprve členem Československé církve husitské, později aktivní unitář. Dalo by se říci, že měl po celý život dobrou tělesnou kondici a snažil se pravidelně

cvičit.

Poslední léta ho ale po zdravotní stránce provázela velká smůla. V Itálii ho při natáčení filmu „Křižáček“, v němž měl hrát roli poustevníka, postihla mozková příhoda. Potom měl vážný úraz v sauně, kdy si vlivem krátké ztráty vědomí při vstávání způsobil vážné poranění krční páteře. Nakonec onemocněl virovým zánětem mozku. První nápor nemoci statečně přemohl a naučil se postupně znovu mluvit, chodit a být do značné míry opět nezávislý na druhých. Druhý atak této vážné nemoci se mu ovšem stal osudným...

Zemřel 3. 3. 2018 ve věku nedožitých 84 let. Poslední rozloučení s ním se konalo 9. 3. 2018 na Vinohradském hřbitově a na přání zesnulého jej vedl plzeňský duchovní, reverend Luděk Pivoňka.

VZPOMÍNKY NA SETKÁ(VÁ)NÍ S VLÁĐOU ŠVANDOU

Radovan Lovčí

Omlouvám se na úvod čtenářům, ale při vzpomínce na Vladimíra se nemohu vyhnout objasnění okolností, za nichž jsme se osobně poznali a jež souvisejí s dobou 90. roků minulého století. Od přelomu let 1996 a 1997 jsem se osobně seznamoval s českými unitáři, o nichž jsem od roku 1993 z tisku věděl, že mezi nimi proběhl jakýsi soudní spor. Myslel jsem si tehdy mylně, že už je skončen (ve skutečnost trval až do roku 2000) a začal jsem chodit na programy do pražské Karlovy ulice, kde působili duchovní Vladimír Strejček a Luboš Štěrbá a často tam i zajížděli reverendi Otmar Doležal z Brna s Václavem Němečkem z Plzně. Asi koncem roku 1997 jsem zjistil, že spor nadále trvá a že část unitářů se schází na Vinohradech. Tuším, že někdy během prvního kvartálu roku 1998 se mi podařilo konečně dostat i na jejich nedělní program a prozkoumat situaci. A zde jsem poznal též Vládu. Unitářství mi bylo sympatické, ale daný spor mi přišel sebevražedný. Pepa Musil mě víckrát vyzýval, abych pro Unitářskou mozaiku sepsal jako historik, jak celá věc probíhala. Nevyhověl jsem mu a neplánuji to. Bojím se totiž toho, že bych především mohl odradit současné nové unitáře, kteří v časopisu čekají ryze duchovní témata, a nechce se mi tuto starou kapitolu otevírat. Promiň, Pepo 😊. Zatím jsem rozhodnut sepsat celou věc až jednou ve svých unitářských pamětech, které plánuji, a pokusím se být k oběma stranám sporu co nejvíce spravedlivý.

Vláda byl jedním z prvních členů Pražské obce unitářů, které jsem na Vinohradech poznal osobně. Při mé první návštěvě zde, po skončené přednášce plzeňské duchovní Jiřinky Chudkové (o níž jsem do té doby netušil a nevěděl jsem, že v Plzni jsou dvě unitářské obce), jsem poněkud naivně poprosil okolo sedící sestry, zda by mně mohly vysvětlit, jaká je vlastně situace mezi unitáři. Zmínil jsem, že jsem doposud chodil jen do „Karlovky“. Přede mnou sedící starý pán náhle vykřikl na celou místnost: „Bacha, je tu strejčkovec, máme tu zvěda! Dejte si na něj pozor!“ A najednou jsem byl centrem pozornosti všech, namísto Jiřinky. Pro člověka, který jde na duchovní akci, je někde poprvé a nemá dosud „šajn“, co se to vlastně mezi

těmi unitáři odehrává, to není zrovna příjemná zkušenost. Část členů začala bratrovi vyčítat, že se chová nevhodně. Někteří lidé na mne koukali skutečně spatra a velmi nedůvěřivě a mně to bylo nemilé, zatímco několik sester se mi začalo blíže věnovat a vysvětlovat mi svůj pohled na věc. Tuším, že jedna z nich byla chotí Miloslava Starosty, který tehdy vedl oponentní část unitářů. Částí publika jsem byl zkrátka vítán a částí nevítán. Dotyčný bratr se mi ale nakonec omluvil a při mé další návštěvě už byl přátelský a vřelý. Zjistili jsme dokonce, že se část našich rodin vzájemně zná. (Má snaha získat z různých zdrojů co nejvíce informací a udělat si obrázek o věci mi však i později na obou stranách barikády vynášela dost nedůvěřivosti a tragikomických situací, kdy jsem byl jednou stranou pokládán za špeha druhé strany a naopak. Podobné zkušenosti se mi ještě mnohokrát zopakovaly a tato žel nebyla první, ba ani poslední).

Vládu, vysokého čahouna s tváří v leccems ne nepodobnou Ramanovi Mahárišimu, jsem zaznamenal během Jiřinčiny promluvy díky jeho pozdnímu příchodu. Kumbálek, kde se unitáři na Vinohradech v sídle husitské církve scházeli, byl malý. Myslím, že se tehdy sešlo něco mezi 20–30 lidmi, ale židle už došly a Vláda musel být po příchodu rád, když našel stísněné místo na skřínce u věšáků pod zrcadlem. Místnost měla tvar písmene L a od věšáků už nebylo vidět na řečnickou osobu. Vláda pozorně naslouchal, přičemž mohl pozorovat pouze část hostů sedících v zadní řadě. Bylo mi ho líto, i vinohradských unitářů, kteří se tísnili v malém a zcela nevyhovujícím prostoru a cítili se za leccos ukřivdění. Už jsem měl tehdy vyplněnou přihlášku do obce unitářů-univerzalistů ve staroměstské Karlově ulici. Ale odmítl jsem ji nakonec odevzdat. Z různých příčin. Kvůli rozhádanému prostředí v Unitarii, i proto, že frakce unitářů sídlící na Starém městě nebyla v právu, jak jsem po průzkumu situace zjistil, a bylo jen otázkou času, než spor definitivně prohraje. A můj krok byl též vyjádřením solidarity se znevýhodněnou částí členstva. Nechtěl jsem být držitelem výhod, jež druhá strana sporu postrádala. Na mysl se mi při tom často vracel Vláda Švanda skrývaný na skřínce u věšáků ve vinohradském „azylu“. Vladimírovi zas bylo líto, jak mne někteří pražští unitáři na Vinohradech uvítali. Atmosféra v obci mi přišla poněkud paranoidní a její dozvuky jsem cítil u některých

lidí ještě v této dekádě, v podobě nedůvěry k nově příchozím unitářům. Tato nedůvěra byla sice historicky pochopitelná, ovšem měla svůj nežádoucí dopad na růst a rozvoj Unitarie i na vznik či obnovu některých poboček, k nimž u části členů, funkcionářů i duchovních panoval vlažný, až odmítavý postoj.

Strávil jsem s Vládou po Jiřinině promluvě nějaký čas venku. Během procházky po Vinohradech mi leccos ochotně a přátelsky vysvětlil. Snažil se, abych na návštěvu nevzpomínal v nedobrému, a nakonec jsme se dostali i k jiným otázkám spojeným s českou náboženskou scénou. Na technicky vzdělaného člověka a inženýra měl obrovský přehled. Oba jsme k sobě brzy získali důvěru, protože jsme zjistili, že máme shodnou tendenci vyjadřovat se na rovinu a nemáme ve zvyku něco před druhým skrývat.

Později jsme se potkali znovu na Vinohradech, ba už i v Karlově ulici 8, kam se pražská unitářská obec vrátila roku 2000, zatímco pražská obec unitářů-univerzalistů našla dočasný azyl v jednom z dalších domů v Karlově ulici, blízko Muzea mučících nástrojů (nežli její činnost postupně vyhasla – na rozdíl od muzea). A naše cesty se s Vládou sešly též při televizní krizi na přelomu let 2000/2001, kvůli níž vyšli lidé do ulic a mocně se demonstrovalo i na „Václaváku“. Na zřejmě nejpočetněji navštívenou demonstraci jsme dorazili oba pozdě, nezávisle na sobě, a zbyl na nás prostor až vzadu na Můstku, na opačné straně, než se nalézá Myslbekova socha sv. Václava, u níž bylo hlavní řečniště...

Proč jsem si Vládu od začátku jako člověka oblíbil? Částečně už jsem odpověděl výše. Jednal se mnou upřímně a na rovinu. Také jevil hlubší zájem o duchovní otázky stejně jako řada starých unitářů či unitářských duchovních, které jsem poznal v druhé půli 90. let osobně. Pro něj nebyla Unitarie místem, kde se bude dávat úzkostlivý pozor na to, abychom nepůsobili náhodou příliš vyhraněně.

Vladimír si stejně jako jiní staří unitáři prošlapal svou duchovní cestu do hloubky a měl své postoje a duchovní stanoviska, na nichž v životě stavěl a trval si na nich, i když samozřejmě respektoval odlišné názory jiných unitářů. Pravda, někdy reagoval při debatě i poněkud emočněji a nechal se trochu unést. Ale to se stává též jiným lidem.

Podle energie, již kolem sebe šířil, bylo znát, že pravidelně medituje. A kdyby se to dalo jasně prokázat, vsadil bych se, že se některé jeho předchozí životy odehrávaly v Indii a rovněž jeho příjmení Švanda bylo žertem „duchovních režisérů nad námi“. Už jen chybělo doplnit a prodloužit jej některým vhodným indickým slovem. Po celý život se zajímal o podobnosti mezi Ježíšovým odkazem a indickými naukami a dokázal je detailně popisovat i s odkazy na konkrétní výroky příslušných posvátných spisů. Taktéž v tom byl jedinečný. Jen škoda, že téměř nepublikoval. Vzpomínám, že značně kritický býval k judaismu a politice Izraele. Ve druhém případě bychom spolu došli jen dílčí shody, ovšem respektovali jsme svá odlišná stanoviska, a nejen v této záležitosti.

A další věc, kterou musím zmínit. Vladimír měl charakter a smysl pro spravedlnost. Dokázal najít řadu výhrad ke svým oponentům, včetně Vladimíra Strejčka, i k dalším kontroverzním osobnostem Unitarie, jako třeba k dr. Dušanu Kafkovi. Ale vždy také důsledně uznával, co titíž jedinci dělali z jeho pohledu dobře a správně, nebo dokonce lépe, než současní unitáři. Když jsem přicházel na shromáždění do pražské obce, měl jsem z vyprávění řady lidí dojem, že dr. Strejček je ztělesněním všeho zla. Někteří zase stejně negativně hodnotili dávno zesnulého dr. Kafku, někdejšího spolupracovníka Státní bezpečnosti, jenž vedl unitářský duchovenský sbor do roku 1990. Snahu hodnotit tyto muže pouze záporně však nepokládám za spravedlivý a duchovně vyvážený postoj. Občas potkáme v životě lidi, s nimiž se nám už nepodaří lidsky smířit. Třeba jen proto, že jim chybí schopnost uznat, že i oni udělali něco špatně a ukřivdili nám, a někdy hodně. Ovšem měli bychom vždy být vyvážení a umět říci, v čem dotyční chybovali a co jim naopak i přes nefungující mezilidský vztah můžeme přičíst k dobru. Vláda byl jako každý z nás v některých hodnoceních subjektivní, nicméně usiloval při nich o poctivost a vyváženost. Nikoho nevnímal jen jako chybující bytost, nýbrž jako osobu se svými plusy i minusy a obojí se snažil u každého spravedlivě postihnout. A za to jsem si ho cenil nejvíce.

Nedal se ani druhými manipulovat, a pokud se o to někteří lidé snažili, setkali se u něj s neúspěchem. Vláda měl svoji hlavu, dokázal nahlédnout pod povrch věcí

i rozeznat přetvářku, a když se z jeho pohledu dělo něco nepatřičného, nemlčel. Tehdy se uměl ozvat, a to i důrazně. Popularitu za to ovšem nesklízel. To byla odvrácená strana mince, jež je s podobnými situacemi nedílně spojena. Miloval též hudbu a zpěv a sám se podílel coby sborový pěvec na činnosti pražského unitářského hudebního tělesa. V posledních létech byl dále zapojen do debatního kroužku své obce, který se zabýval výkladem různých duchovních spisů. A když tomuto kroužku občas nebylo přáno, byl ochoten pomoci se zajištěním náhradních prostor, a jedna z debat se tak vedla dokonce v penzionu, kde jeden čas ze zdravotních důvodů pobýval.

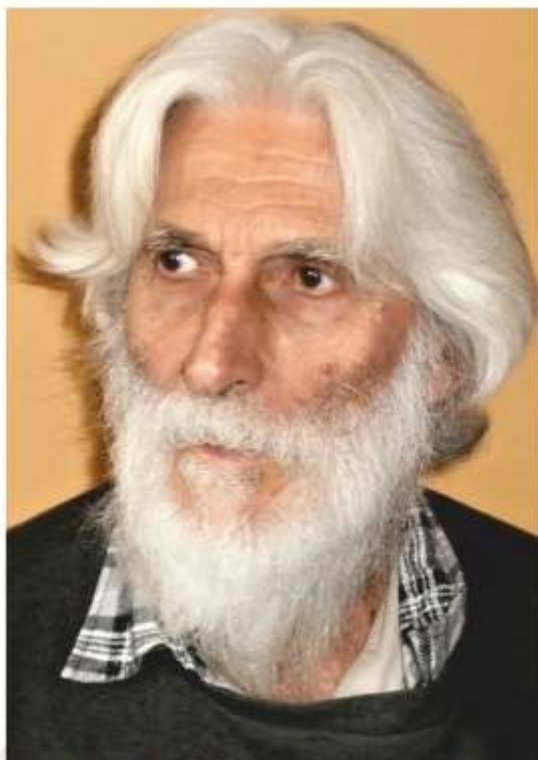
Málo se ví, že pro některé přátele a unitáře byl také duchovním rádcem a ti ho chodili navštěvovat i do jeho bydlíšť. Nechlubil se tím. Neměl ono přebujelé ego, jež nechybí některým samozvaným spirituálním expertům dnešní doby, kteří ze sebe rádi dělají velké duchovní guru a případně si pěstují svůj guruovský image prostřednictvím bohaté webové prezentace. Takových lidiček máme v republice plno a člověk je pak občas překvapen, když je konfrontován s živou a syrovou realitou. Vláška byl pokorný a skromný a podobné předvádění mu bylo cizí. Vzpomínám na něj jako na čestného a upřímného člověka se širokým rozhledem a znalostmi, který nám bude chybět.

Z DOPISU JINDŘICHA DOUBKA

Milí přátelé, posílám vám jednu Vladimírovu fotku a kopii pastelového obrazu Vládi po příjezdu z Itálie. Měla sloužit jako podklad pro obraz mnicha v jeskyni do nerealizované kolekce „duchovní cesty člověka“. Mohla by se vám hodit do připravovaného čísla Unitářské mozaiky. Setkávali jsme se s Vladimírem na meditacích a přednáškách Eduarda a Míly Tomášových, v pražském buddhistickém centru Lotus i v Unitarii. Myšlenkově jsme se většinou shodli, kromě jeho přístupu k židům. Poslední rozloučení s hudbou G. Gershwinu mně připomnělo jeho jemnou a hlubokou duši.

S pozdravem Jindra Doubek

NA PAMÁTKU UNITÁŘKY JAROSLAVY DITTRICHOVÉ

Se smutkem jsme loni přijali zprávu, že se na věčnost odebrala i unitářka, sestra Jaroslava Dittrichová. Děkujeme všem, kteří přispěli k tomu, aby vyšla kniha „Člověk nežije jen pro sebe“, věnovaná této osobnosti českého unitářství.

VZPOMÍNKA NA JARKU DITTRICHOVOU

Radovan Lovčí

Knížku s názvem „Člověk nežije jen pro sebe“ připravili k vydání pod hlavičkou Nakladatelství Unitaria a Pražské obce unitářů v roce 2018 po redakční a ediční stránce Michal Kohout, Jana Tichá a Kristýna Kolajová Ledererová. Dílo upomíná dlouholetou členku české Unitarie, reprezentantku několika bývalých ústředních správních sborů, ale také respektovanou českou psycholožku a vědeckou pracovníci PhDr. Jaroslavu Dittrichovou, CSc., (1929–2018). 158stránková publikace v jednoduchém provedení a doplněna fotopřílohou popisuje Jarčin život, její působení mezi unitáři a stručně nastiňuje i její odbornou dráhu. Soubor textů obsahuje dále vzpomínky přátel, Jarčiny vzpomínkové postřehy ke svým studiím a profesní dráze reflektující mimo jiné různé absurdity komunistického režimu, ba též její úvahy týkající se Unitarie. Zejména oceňuji trefné připomínky k unitářským principům a jejich výkladu, které jsou inteligentně a promyšleně definovány, i opakovaný apel na nebezpečí krajního individualismu a neochoty části dnešních lidí obětovat se a pracovat také pro druhé i dobro celku.

Jarka byla výraznou osobností pražské unitářské obce, s níž byla spojena již v raném dětství a mládí (dokonce jako činovnice Unitářské mládeže). Osobně poznala dr. Čapka i dr. Hašpla a na oba s respektem a úctou vzpomínala, ale nebála se ani polemizovat s některými jejich výroky a myšlenkami a podle svého úsudku je dále rozvádět či korigovat. Mnohem méně bylo známo, že většinu svého profesního života zasvětila odborné psychologické práci, především s dětmi, a byla autorkou řady odborných studií, znala se osobně s respektovanými světovými vědci a kolegy

z jejího oboru a rovněž přednášela na vysoké škole. V Unitarii také bohužel poněkud zapadlo, že se v roce 2015 dokonce stala spoludržitelkou prestižní Ceny Josefa Hlávky za vědeckou literaturu.

Naneštěstí většinu její profesní dráhy poznamenal režim, který náboženství nepřál a nábožensky založené lidi stigmatizoval. Sama opakovaně vzpomíná, jak pro ni bylo problematické, když bylo někde vzpomínáno její náboženské přesvědčení. Pro osoby se specifickými povoláními, vědce, publicisty, univerzitní učitele a jim podobné profese pak často nastávala Sophiina volba, zda pokračovat v náboženské činnosti, anebo se věnovat své profesi, a ti to občas řešili tak, že náboženskou sféru odsunuli do soukromí a k aktivnímu církevnímu životu vraceli až ve stáří, kdy jim nehrozila profesní likvidace. I když to z knihy přímo nevyplývá a Jarky jsem se na tuto věc na rovinu nikdy neoptal, zdá se, že i ona musela touto nepříjemnou volbou projít. Naznačují to též různé zmínky v knize obsažené, a nutno přiznat, že podobnou cestou se vydali i někteří jiní unitáři, kteří pak v závěru života vzpomínali, jaký tlak na ně byl v dané věci vyvíjen. Přesto se Jarka nikdy nestala ani členkou komunistické strany (přestože pocházela z komunistické rodiny a její rodiče tuto stranu z upřímného přesvědčení podporovali ještě před jejím uchopením moci v zemi). Mezi svými přáteli měla též osoby režimu nepohodlné, což pro ni mohlo mít neblahé důsledky zvláště v oblasti povolání, a to i signatáře Charty 77. Ti ji samou ovšem od podpisu tohoto protirežimního dokumentu odradili, aby daným krokem nepoškodila své děti a jejich možnost vystudovat.

Její manžel František byl pro své odvážné polemiky s komunisticky orientovanými profesory v poúnorové době dokonce vyloučen z gymnázia a maturitu a medicínská studia absolvoval jen díky přízni přátel, kteří mu v nouzi různými způsoby vypomohli, mimo jiné i jeho komunisticky orientovaný spolužák, jenž by pokládal Františkovu nemožnost dál studovat za křivdu a který mu sepsal a zajistil výborný posudek.

Jarka se velmi aktivně zapojila do dění v Unitarii opět po roce 1989, na půdě pražské unitářské obce. Ve vinohradském exilu i po návratu do Karlovy ulice patřila k nejaktivnějším a nejvlivnějším členkám. Je třeba ocenit její pracovitost, která v Unitarii není typická pro všechny členy – některým totiž stačí navštěvovat jenom

unitářské akce nebo číst naše časopisy, činorodým zapojením v organizačních otázkách nám ovšem nepřispějí.

Musím říci, a není to v naší malé Unitarii nijak tajné, že i když jsme se s Jarkou znali léta, naše představy o podobě unitářství se v některých ohledech lišily a leckdy jsme si byli v daném ohledu vzájemnými oponenty. Jarka byla členkou spolku skeptiků Sisyfos, její vize podoby Unitarie byla užší, oproštěná o řadu prvků a programovou šíři, které se staly její nedílnou součástí v době končícího působení dr. Hašpla, a zvláště pak za dlouhé éry dr. Kafky, někdy možná i proti Kafkově vůli. Nesdílela Čapkův ani Hašplův zájem o paranormální jevy, spiritismus či léčitelství, ani esoterně-mystické směřování řady našich duchovních, kteří zde působili v minulých dekádách. Její kritika směřovala i k některým statím v časopisech Poutník či Svobodná cesta a ke konkrétním přednáškám a pořadům mimopražských obcí. V určité míře kritiky alternativní náboženské scény jsme měli shodu. Nefandím výměně nekritické víry v tu či onu konfesi za to či ono new-age učení, které si nemohu sám ověřit, ozkoušet na sobě, promeditovat, které působí senzačně a jemuž mohu buď věřit, anebo nevěřit. Ale osobně jsem byl, stejně jako někteří současní duchovní, stoupencem širší a více otevřené Unitarie, a byl bych přivítal i více meditační praxe (nejen v jógové podobě), které je v současné Unitarii – v porovnání s dobou dřívější – pramálo a jež části členů a návštěvníků v nabídce některých obcí chybí. Neshodovali jsme se v názoru na mystiku, transpersonální psychologii či výzkumy zážitků umírajících a kolabujících osob. Jarka k nim měla odmítavý vztah a své důvody tohoto odmítání, ale i já měl své argumenty (včetně vlastního zážitku, kdy jsem ve svých 16 letech prošel kolapsovým stavem). Vyměňovali jsme si názory, ovšem zůstali jsme nakonec každý na svém obecném stanovisku. Přesto jsme se kvůli tomu nezneprátelili, ač Jarka dovedla být po léta velice vytrvalá a iniciovala často podobné přátelské polemiky i s řadou dalších unitářů, duchovní nevyjímaje.

Třebaže jsme se lišili v některých našich představách o unitářství, jeho šíři a hranicích jeho obsahu, našli jsme shodu či blízkost v jiných otázkách, v odmítavém vztahu k minulému režimu, který naše rodiny trápil svými absurdnostmi, v intelektuální oblasti či v lásce ke knihám. Jarka byla se svým

(rovněž velmi sečtělým) mužem pečlivou návštěvnicí každoročního Světu knih v pražských Holešovicích, kde jsem ji pravidelně potkával, stejně jako některé jiné unitáře. Pilně s manželem navštěvovala nejrůznější literární akce a občas se stavěla také u stánku nakladatelství, kde působím, a já se snažil, kdykoliv jsem měl více volných lístků, jí nějakými přispět, aby nemusela platit vstupné, nebo si mohla přijít ještě v dalším dni na veletrh znovu.

Měla krásný vztah se svým chotěm, věřícím katolíkem, a velmi těžce nesla, když před pár lety zemřel. (Právě proto neměla ráda, když se unitáři občas kriticky obuli do katolíků, pokládala to za zbytečně konfrontační a v době větší vzájemné tolerance i ekumeny jsoucí spíše ku škodě věci.) Františkův skon těžce nesla a viditelně po něm pozbyla i kus svého dřívějšího elánu a energie. Hovořila o plánech svých vědeckých kolegů na sepsání a publikaci obsáhlých dějin české psychologie, na nichž měla mít svůj autorský podíl, zároveň ale

Jaroslava Dittrichová, fotografie z roku 2000, Nashville

naznačovala, že už jí pro takový úkol chybějí síly a s úsměvem nad ním mávala rukou. V posledním období života se podle možností angažovala ještě v Pražské obci unitářů a působila v redakční radě časopisu Tvůrčí život. Po řadu let také vedla v pražské Unitarii klub maminek s malými dětmi, v němž jim byla zkušenou rádkyní a empatickou pomocnicí. Právě v této oblasti nám Jarka možná nejvíce prospěla a může být pozitivní inspirací pro další angažované laiky, kteří by mohli podle svých možností (i kdyby to bylo až v období po penzi, kdy jim to ještě zdraví dovolí) rozšířit programy svých obcí o smysluplné a dobročinné aktivity a vnést do bezpočtu našich nábožensko-intelektuálních debat také kus činné pomoci bližnímu.

CO NÁS POTĚŠILO

STOLETÝ OBČAN MĚL NA CHODOVSKÉ TVRZI UPŘÍMNOU RADOST

Sofia Pavala

Slavnost Stoletý občan, která se uskutečnila 25. září 2018 v komorním sále Chodovské tvrze a byla věnována, vedle jiného, také letošní oslavě sto let výročí Československého státu, se stala takřikajíc oslavou nás všech. Stoletých narozenin, sta let se dožívá český národ ve svém státě, tedy i náš stoletý občan jenom jednou za život. Stoletým občanem jsme každý, kdo hodnoty, které naše národní společenství udržují, podněcují a oduševňují, nachází ve víře v duchovní síly života a v usilování o vyšší hodnoty než jen osobní prospěch a hmotný zisk. Proto jsem velmi ráda, že jsme mohli strávit příjemné okamžiky napříč našimi unitářskými obcemi spolu. Minulost je jistá, na ní už nelze nic změnit, a jaká byla žitá minulost našeho Stoletého občana, je do jisté míry zobrazeno i v jeho dnešní přítomnosti a nás osobně. V roce 1918 se stal prvním prezidentem Československa T. G. Masaryk. Za klíčový podíl na vzniku samostatného státu byl označen za prezidenta Osvoboditele, Tatička Masaryka, sedmkrát byl navržen na Nobelovu cenu míru a k jeho osmdesátým narozeninám byl přijat zákon obsahující větu: „Tomáš Garrigue Masaryk zasloužil se o stát.“ O co žádal a žádá našeho Stoletého občana jeho tatíček T. G. Masaryk při své abdikační řeči?

„Byl jsem čtyřikrát zvolen presidentem naší republiky; snad mi to dává legitimaci, abych Vás poprosil a celý československý národ i spoluobčany národností ostatních, abyste při správě státu pamatovali na to, že státy se udržují těmi ideály, z nichž se zrodily. Sám jsem si toho byl vždycky vědom.“ TGM

Ptám se nás: Jaké jsou ty ideály, které plamenně hoří nebo se stydlivě krčí v našem srdci? Slova jako právo, národ, vlast, humanita jako by zmizela z našeho uživatelského slovníku. Odložili jsme je do krabice mezi staré a nenošené věci, které, přestože už je nepoužíváme, je nám přece jen hloupé vyhodit... Před 100 lety však byly nošeny s hrdostí a chápány daleko konkrétněji než dnes – proč? Protože

se o ně bojovalo. Hodnoty a ideály ovšem samy o sobě nestačí. To živé, co zakládá jedinečnost státu, je jeho národ. Národ, který má za sebou dlouhou historii úsilí, oddanosti a obětí. Žádné abstraktní ideály; podstatou těchto hodnot je odpovědnost, konkrétní činy, konkrétní oběti se zřetelnou tváří. A právě díky uvědomění si naší vlastní tradice můžeme žít zdravou současnost. Protože na tom, jak přijmeme, interpretujeme a celkově se postavíme k naší minulosti, závisí i budoucnost. O své hodnoty a ideály bojujeme dnes tím více, čím méně si je uvědomujeme... a tuto skutečnost připouštíme...

„Člověk bez národa byl by ničím,“ říká Masaryk a je to pravda, protože člověk bez kořenů je jen bludným Holanďanem. Stát bez svého národa, svých občanů by nebyl státem jen „Bez zájmu nás občanů o svůj stát se republika stává de facto státem aristokratickým, byrokratickým, státem menšiny.“ Člověk bez člověka by nebyl člověkem.

Součástí naší slavnosti, na které se podíleli i unitářští duchovní většiny našich obcí, byl i křest knihy plzeňského historika a unitářského badatele Radovana Lovčího. Celá slavnost vyvrcholila oslavou osmdesátiletého výročí narozenin dědičky duchovních hodnot našeho českého unitářství, dcery výrazné osobnosti Karla Hašpla a vnučky zakladatele Norberta Fabiána Čapka – Livie Hašplové Dvořákové.

Při oslavě osmdesátých narozenin TGM byl přijat tzv. Lex Masaryk obsahující větu: „Tomáš Garrigue Masaryk zasloužil se o stát. Naše drahá Livie, oslava tvého výročí osmdesátých narozenin si zasluhuje taky jednu důležitou větu: Livie Dvořáková Hašplová a její rod celým svým životem rozdává lidem radost. Děkujeme Livie, že jsi s námi. Máme tě rádi!

Ráda bych v naší Mozaice poděkovala všem za úžasnou atmosféru, kterou jsme si vzájemně vytvořili. Bylo to opravdové a milé. Děkuji za upřímnou radost, kterou naše setkání všem přineslo. Mnohým z nás se stalo společné sdílení příjemných okamžiků tím světlem, které naše unitářství tolik potřebuje. Za to všechno vám všem, moji přátelé, ze srdce děkuji.

Na závěr mi dovolu ještě jedno přání k narozeninám našemu stoletému Českému státu, stoletému občanovi a nám všem:

Ať jsme tady spojeni přátelstvím jeden pro druhého a daří se nám prožívat hodnoty, ke kterým se hlásíme plnokrevně a plnohodnotně.

Vaše Sofie

SLAVNOST POHLEDEM ZPRAVODAJE LIBERECKÉ OBCE UNITÁŘŮ

Jan Šrajer

V úterý 25. 9. 2018 uspořádala Liberecká obec unitářů v Praze v Chodovské tvrzi slavnost k blížícímu se výročí vzniku samostatného československého státu. Oslavy jsme jako první zahájili my; další obce následovaly později. Celou akci výborně zorganizovala naše duchovní Sofia za vydatné asistence Evy Nejedlové (obě byly v tvrzi již dříve onoho velkého dne). Její manžel Martin mě společně s další Evou, tentokrát Bockovou, vyzvedával autem u liberecké Unitarie. Od května máme nejlepší prostory, jaké jsme si jen mohli přát – velmi blízko Krajské vědecké knihovny, jež se nachází jen pár minut chůze od Náměstí Dr. Edvarda Beneše, kde se nalézá liberecká radnice, která má být zmenšenou kopií radnice ve Vídni (když jsem loni v listopadu spolu se čtyřmi dalšími toto velmi krásné město navštívil, marně jsem hledal jakoukoliv, třeba jen náznakovou, podobu s naší), a hned za ní

Livie během svého projevu

přes ulici historická budova Divadla Františka Xavera Šaldy (malá zajímavost: letos v září byla v Liberci zahájena 135. divadelní sezóna, a pražské Národní divadlo je jen o sezonu starší). Zbylé místo spolujezdce obsadila – pro změnu, asi aby se to nepletlo, další Eva, o které jsme se velmi brzy po vyjetí od Unitarie krátce před 14. hodinou dozvěděli, že je tchýní Martina.

Po příjezdu do Prahy nás chvilku pozlobila navigace, ale nakonec jsme na Chodovskou tvrz dorazili přesně v 15.30, tedy 30 minut před začátkem akce. Ihned jsme se začali sdružovat do různých skupinek a přátelsky klábosili napříč všemi unitářskými obcemi; někteří členové jiných obcí se neviděli dlouho, a tak hned tento úvod provázela příjemná atmosféra, jejímž doplňkem byly takřka ještě letní paprsky slunce, pronikající malými okýnky v pomalu se plnícím poměrně malém půlkruhovém sále. Záření světla výborně kontrastovalo s intimním osvětlením sálu. Krátce po 16. hodině akci zahájila skupina **Melody Quartett**, složená z hráčů Orchestru Národního divadla, Hudebního divadla Karlín a Státní filharmonie. Krátce po jejich úvodu se z první řady zvedla ladně a jistě naše Sofia, která si všechny ihned získala, oslnivši je svými nádhernými bleděmodrými šaty a svým pěkným projevem.

Takřka zaplněný sál

Sofia Pavala během svého úvodního projevu

PŘÍLIŠ MALÝ ČLOVĚK

František Kostlán

Co člověk může vyslovit,
je příliš malé proti všemu světu,
který je příliš malý proti vesmíru,
který je příliš malý proti jsoucnu,
které je příliš malé proti Němu.

UNITÁŘSKÁ MOZAIKA, číslo 5, březen 2019.

Občasník vydávaný Libereckou obcí unitářů pro členy

Náboženské společnosti českých unitářů,

jejich přátele a příznivce.

Vedoucí redaktori: Sofia Pavala a Josef Musil.

Grafický návrh a sazba: Barbora Pokorná.

E-mailový kontakt: elnorsen@seznam.cz, telefon 775 144 402, Josef Musil.

